

- १० ताः कन्वाः विवाहमृहं प्रविबिहः; तदा दारं दह्मं । ततोऽन्यकन्यकाः
 ११ समागत्य प्रावदन् हे प्रभो हे प्रभो, दारम् उद्घाटय । वरस्त्ववदत् सत्यं
 १२ वदामि पुमान् न वेदि। अतः सचेतनास्तिष्ठत मनुजपुत्रः कदागमि-
 १३ स्यति तद् द्यूषं न वित्त्व ।
 १४ मनुजपुत्रस्तादृशजनतुल्यो यो दूरदेश्यान्वां कुर्वन् दासानाश्रयं स्वे-
 १५ शस्त्रनुसारतः कस्मिंश्चिन् मुद्राणां पञ्चसहस्राणि कस्मिंश्चित् दे सहस्रे कस्मिं
 १६ शित् सहस्रं समर्थं निजपथं प्रतस्थे । येन दामिनेन पञ्च सहस्राणि प्राप्तानि
 १७ तेन तैर्वाणिज्यं कृतवान्यपञ्चसहस्राणि वर्द्धितानि । येन दे सहस्रे अलभ्येतां
 १८ तेन तदन्ये दे सहस्रे अलभ्येतां । येन चैकं सहस्रम् अलभ्यत तेन भूमिं
 १९ खनित्वा ताः प्रभो मुद्राः प्रगोपिताः । तदनन्तरं वज्रतियकास्मात् तेषां
 २० प्रभुः समागत्य तैर्दामैः सार्द्धं स्वीयप्राप्तव्यं प्रगणयामास । तदानीं येन
 पञ्चसहस्राणि प्राप्तानि तेन दामिनेन तदन्यपञ्चसहस्राणि समानीय सम-
 वादि, हे प्रभो मयि भवता पञ्च सहस्राणि समर्पितानि पञ्च
 २१ ताभिरन्यपञ्चसहस्राणि मया खन्यानि । प्रभुर्वाच हे उत्तमविश्वास्व
 दास त्वं धन्यः, स्तोकेन विश्वास्वोऽभूः, तस्मात् त्वां बहूनामभ्यर्चं करोमि
 २२ त्वं स्वप्रभुसुखांशी भव । प्राप्तदिसहस्ररत्यावदत् हे प्रभो मयि भवता दे
 २३ सहस्रे समर्पिते पञ्च ताभ्याम् अन्ये दे सहस्रे मया खन्ये । प्रभुर्वाच हे
 उत्तमविश्वास्व दास त्वं धन्यः, अन्येन विश्वास्वोऽभूः, तस्मात् त्वां बहूनामभ्यर्चं
 २४ करोमि त्वं प्रभुसुखांशी भव । प्राप्तैकसहस्ररत्यावदत् प्रभो त्वां कठिनं
 २५ जानामि त्वं यत्र नावपस्त्रात्र कनत्सि यत्र नाविकिरस्त्रात्र संगृह्णासि । तेन
 २६ शक्तिस्त्वन्मुद्रा भुवि गुप्तवान् पश्येता मृदाण । प्रभुः प्रत्यवदत् रे दुष्टास्त्र
 दास धैर्याहं नावपं तत्र कनत्सि यत्र नाकिरं तत्र संगृह्णामि यथेत-
 २७ जानामि तर्हि वणिजि मद्भूनापणं तवोचितं तथात्वेऽहमेत्य उद्यासाकं
 २८ मूलधनमलभे । अत इतः सहस्रमादाय यस्य दशसहस्राणि सन्ति तस्मै
 २९ देहि यो वर्द्धयति तस्मै देयं तस्य वज्रं भविष्यति यस्य नैधयति तस्य

यदस्ति तद्व्यपनेयं । तमसाभक्तं दार्शनीया यच्च रोदनदन्तघर्षणे स्वस्थान २०
वचिरम्बकारे विपत ।

यदा मनुजसुतः पवित्रदूतैः सह स्वप्रभावेनागत्य स्वतेजोमयसिंहासन २१
उपवेच्छति तदा तत्समुखे सर्वदेशिजना मेलिष्यन्ति । मेघपालको यथा ३९
ह्यग्नेभ्यो मेघान् पृथक् करोति तथा सोऽपि तान् पृथक् कृत्वा मेघान् दक्षिणे ३९
ह्यगान् वामे निधास्यति । राजा दक्षिणस्थान् जनान् वच्छति भर्त्यश्च- ३७
नुग्रहपात्राणां युष्माकं कृते आजगदारम्भाद् यद् राज्यं परिनिर्मितं यूयम्
तद् अधिष्ठुह्यत । यतो मयि क्षुधिते सति मद्यम् आहारम् अदत्त पिपा- ३५
सिते च सति मद्यं पेयम् अदत्त विदेशिनि मां स्वस्थानमनयत वस्त्रहीने ३६
मां वस्त्रं पर्यधापयत पीडिते मयि च मां वीक्षितवन्तः मयि कारास्थे
मामुपागच्छत । तदा धार्मिका वच्छन्ति प्रभो कदा त्वां क्षुधितं पिपा- ३७
सितञ्च दृष्ट्वा भोजयामापाययाम च ? कदा वा विदेशिनं दृष्ट्वा स्वस्थानम् ३८
अनयाम ? कदा नद्यं दृष्ट्वा वस्त्रं पर्यधापयाम ? कदा पीडितं कारास्थञ्च
दृष्ट्वा त्वामुपायाम ? तदा राजा वच्छति युष्मानहं सत्यं वच्मि ममैतद् ३९
आहृणां कञ्चन क्षुद्रं प्रति यदकुरुत तन्मां प्रत्येवाकुरुत । पश्चात् ४०
स वामदिक्स्थान् जनान् वदिष्यति रे शत्राः सर्वे शैतान् तदूतानाञ्च कृते ४१
यदनन्ताग्निं निरूपितोऽस्ति यूयं मदन्तिकान् तमग्निं घात । यतः क्षुधि- ४२
ताय मद्यमाहारं पिपासिताय पेयं नादत्त विदेशिनं मां स्वस्थानं नान-
यत वस्त्रहीनं मां वस्त्रं न पर्यधापयत पीडितं कारास्थञ्च मां न वीक्षित- ४३
वन्तः । तदनन्तरं ते जनाः संप्रवदिष्यन्ति हे प्रभो कदा त्वां क्षुधितं वा ४४
पिपासितं वा विदेशिनं वा नद्यं वा पीडितं वा कारास्थं वा दृष्ट्वा नावे-
वामहि ? तदानीं स तान् वदिष्यति युष्मान् अहं सत्यं वदामि यूयम् ४५
कञ्चन क्षुद्रं प्रति यच्चाकुरुत तन्मां प्रत्येवाकुरुत । पश्चाद् इमेऽनन्त- ४६
व्राक्षिं किन्तु धार्मिका अनन्तपरमायुः संभोक्तुं प्रगमिष्यन्ति ।

२६ चङ्चिभ्योऽध्यायः ।

१ खीटविरुद्धं सुखयाजकाध्यापकानां कुसन्धनं १ फिदा खीटविरुद्धः १४ विज्ञा-
विज्ञासमाभितं १७ निशारेतावधेयं २६ प्रसे भौधमिरुपचं ३१ पितरस्य
खीटाखीकारमविष्यदाणं ३६ उद्यमे खीटदुःखं ४७ तस्य परकरापिचनं ५०
महायाजकस्य समीपमुपासयनं ५८ तद्विचारः ६६ चितराखीकारच ।

- १ अनन्तरं यीशुरेतान् प्रसङ्गान् परिसमाप्य शिष्येभ्यः कथितवान्,
२ यूयं जानीथ, दिनदयात् परं निस्तारोक्षवः समुपस्थास्यति तव मान-
वस्य पुत्रः कुशे हतो भवितुं परहस्तेषु समर्पितो भविष्यति । ततःपरं
३ प्रधानयाजका अध्यापका लोकानां प्राचीनाश्च क्रियफानामकस्य
४ महायाजकस्याष्टालिकायाम् सर्वे मिलित्वा केन कौशलेन योशुं
५ धृत्वा हन्तुं शक्नुवन्ति, यतां मन्त्रणां कर्तुम् आरम्भवन्तः । किन्तु ते
कथितवन्तः, उत्सवसमये न भविष्यति तथा सति लोकानां मध्ये कसश्चो-
भवितुं शक्नोति ।
६ वैथनियापुरे शिमेन्कुष्ठिनो गृहे योशो स्थिते सति काचित् स्त्री मर्णर-
७ पाषाणपात्रे महार्घसुगन्धितैलमानीयाशनकाले तच्छिरस्यवातारयत् ।
८ तद् दृष्ट्वा तच्छिष्याः कुधिलावदन् ईदृगपथयः कुतः ? एतद्विनीय बह्व-
९ मूढ्यं दरिद्रेभ्यो दातुमशक्यत । यीशुस्तद् विज्ञाय तानवदत् तां स्त्रियं
१० कुतो दुःखिनो कुतः ? सा मयि सत् कर्माकार्थेन युष्मदन्तिके दरिद्राः
११ सदा तिष्ठन्ति, अहन्तु सदा न तिष्ठामि । अपरं सा नारी मदीयजरीरो-
१२ परि तत्सुगन्धितैलम् अवतार्य मम श्मशाने स्थापनकर्म कृतवती ।
१३ अतएव युष्मानहं सत्यां व्याहरामि यत्र यत्रैव सुसंवादः प्रचारिष्यते तत्र
तत्रैतां योषितां सार्त्तुम् एतस्य कर्मणः कथा प्रचारयिष्यते ।
१४ तदनन्तरं दादृश्यां शिष्याणां मध्यवर्तीष्करियोतीययिज्ञदानामक
एकः प्रधानयाजकानां समीपं समागत्य कथितवान्, यदि योशुं युष्माकं
१५ करेषु समर्पयाम्यहं तदा यूयं मङ्गं किं दास्यथ ? तदानीं ते तस्यै विंशन्
१६ मुद्रा दातुं सम्यक् स्थिरीकृतवन्तः । तस्मात् स तत्कालमारभ्य तं परकरेषु
समर्पयितुं सुयोगं वेदितुं समारभत ।

अकिलपूषोत्सवप्रथमेऽह्नि शिष्या योऽमुपागत्याप्राचुः, तदर्थं कुच-१७
 निस्तारोत्सवभोज्यमायोजयाम तव केच्छा ? तदा सोवदत् पुरेऽमुकमुपा-१८
 गत्य वदत गुरुराह मत्कालो निकटः शिष्यैः सह लङ्घ्ये निस्तारोत्सव-
 भोज्यं भोक्ष्ये । शिष्यास्तस्य यथादेशं कृत्वा तत्र भोज्यममञ्जयन् । सन्ध्यायां १९
 सत्यां स द्वादशशिष्यैः सहोपविष्टः । तेषु भुञ्जानिषु सोऽवदत् युष्मान् सत्यां २०
 वक्ष्मि युष्माकमेको मां परकरेषु समर्पयिष्यति । तदानीं तेऽतीवदुःखिता २१
 एकैकोवदत् हे प्रभो स किमहं ? सोवदत् मया साकं यो भोज्यपात्रे करं २२
 मञ्जयिष्यति स मां परकरेषु समर्पयिष्यति । अपरञ्च मनुजसुताय यया २३
 लिखितं तथैव भविष्यति येन तु जनेन स परकरेषु समर्पयिष्यते हा तं २४
 तज्जन्माभावो भद्र आसीत् । तदानीं येन यिद्धदानामधेयकजनेन स २५
 योऽः परेषां करेषु समर्पय्यते स एव कथितवान् हे गुरो स किम् अहम् ?
 ततः स कथितवान् त्वं सत्यम् अकथयः ।

ततः परं तेषां भोजनकाले योऽः पूषमादायेत्यरगुणं संकीर्त्त्य भक्ता २६
 शिष्येभ्यो दत्त्वावदत् एष मत्कायो युष्माभि र्यहोत्वा भुज्यतां । तदनन्तरं २७
 स कंसमादायेत्यरगुणमुक्त्वा तेभ्यो दत्त्वावादीत् सर्वे युष्माभिरनेन पीयतां, २८
 अनेकपापमार्जनार्थं पातितमन्त्रव्यनियमरकमिदं । अपरं युष्मान् वक्ष्मि २९
 यावत् पितरज्ये युष्माभिः सह नव्यद्राक्षारसं न पास्यामि तावद् द्राक्षारसं ३०
 पुनर् न पास्यामि । पश्चात् ते गीतमेकं संगीय जैतुन् पर्वतमगमन् ।

तदानीं योऽस्तानवदत् निश्वायामस्यामहं युष्माकं विज्ञो भविष्यामि ३१
 यतो लिखितमासे ।

‘मेषाणां रत्नकञ्चाहं प्रहरिष्यामि वै ततः ।

मेषाणां निवहेनूनं प्रविकीर्णो भविष्यति ।’

अहन्तु शस्त्रानादुत्याय युष्मदये गालीलं यास्यामि । ततः पितरस्त- ३२
 माख्यत् त्वं चेत् सर्वेषामन्तरायो भवेत्तथापि मम नहि । तदा योऽः- ३३
 क्षमाख्यत् त्वां सत्यां वक्ष्मि राजावस्थां कुकुटरवात् पूर्वं मां विरपञ्चो- ३४
 ल्यधे । ततः पितरस्तस्यै कथितवान् यद्यपि त्वया सार्द्धं मया मर्पयं ३५

भवति तथापि तां कदापि नाहम् अपह्नेष्ये तदा सर्वे शिष्या अपि तदनुसारतः कथितवन्तः ।

- २६ श्रीशुः शिष्यैः सद्य गैर्गमनीं गत्वा तानवदत् तत्र गत्वा यावत् प्राथये
 २७ तावत् धूयमनोपविशत । स पितरं सिवदेः पुत्रौ च गृहीत्वा गतः शोचन्-
 २८ तिव्यथितश्च । पश्चात् तानवदन् मृत्तियातनावत् ममात्तियातना जायते
 २९ धूयमन्मया सह तिष्ठन्नो जायत । ततः स किञ्चिद् दूरं गत्वा न्यङ्मुखः
 पतन् इति प्रार्थयत हे मत्पितः, चेत् शक्यं तर्हि पात्रमिदं मत्तो दूरी-
 ३० भवतु किन्तु मदिच्छया न भूयात् तदिच्छया भवेत् । अनन्तरं स शिष्या-
 नुपागत्य तान् निद्रितान् दृष्ट्वा पितरमवदत् धूयं मया सह किमेकदण्डमपि
 ३१ जागरितुं न शक्नुयः । परीक्षायामपतनाय जायत प्रार्थयध्वञ्च आत्मा
 ३२ सोद्योगः कायस्तु दुर्बलः । पुनरपि स गत्वा इति प्रार्थयत हे मत्पितर्ग
 ३३ पीते चेदिदं पात्रं मत्तो दूरं गन्तुं न शक्यं तर्हि तदिच्छावद् भवेत् ।
 स पुनश्चागत्य तान् निद्रितानपश्यत् तेषां नेत्राणि निद्रया पूर्णानि
 ३४ स्मितानि । स तान् विहाय पुनश्चागत्य तृतीयवारं पूर्ववत् कथाम् उक्त्वा
 ३५ प्रार्थयत । तदा शिष्यानुपागत्यावदत् शयानाः किं विश्राम्यथ ? पश्यतकाल
 ३६ उपास्यात् मनुजपुत्रश्च परकरेषु समर्थते । उत्तिष्ठत वयं याम यो मां
 परकरेषु समर्पयिष्यति पश्यत स समीपमायाति ।
 ३७ एतत्कथायाः कथनकाले द्वादशशिष्याणां यिज्जदा मुख्ययाजकप्राचीनैः
 ३८ प्रेषितान् अश्विषष्टिधारिजनान् गृहीत्वा तदन्तिक उपास्यात् । स पर-
 करार्पकः पूर्वैर्तेभ्य इति समकेतयत् यमहं चुम्बिये स एव स धूयं तं धरत ।
 ३९ अपरश्च स तत्क्षणद् श्रीशुमुपागम्य हे गुरो प्रणमामीत्युक्त्वा तं चुम्बित-
 ४० वान् । तदानीं श्रीशुस्तमाख्यत् हे मित्र किमर्थमेभिः ? तदा ते समागत्य
 ४१ तमाकथयाधरन् । ततो श्रीशुषङ्गिनामेकः कोषादसिं निःसार्यमहाथाय-
 ४२ कस्य दासमाहृत्य तत्कर्णम् एकं क्षिन्वान् । ततो श्रीशुस्तमाख्यत् खड्गस्तु
 ४३ स्तस्त्राणि निषेहि ये खड्गं धारयन्ति तस्य खड्गेन हन्यन्ते । अपरश्च स्वर्गीय-
 दूतानां द्वादशैवैवाधिकं प्रेषयितुं तमधुनाहं पितारं प्रार्थयितुं न

शक्नोमीति किं त्वं बुध्यसे ? तथा शनोति भवितव्यं धर्मपुस्तकस्यैतद्वाक्यं ५७
 कथं मेत्यति ? ततो धीशु लोकाणाख्यत् यूयं खड्गघटोरादाय किं मां चैरं ५८
 धनुर्मागताः ? प्रत्यहमहं युष्माभिः सह मन्दिरउपविशोपदिशं तदा मां
 नाधरत किन्तु भविष्यदादिवाक्यसिद्ध्यर्थमेतानि जातानि । तदा सर्वे ५९
 शिष्यास्तं त्यक्त्वा प्रत्यायन्त ।

तदनन्तरं ते सर्वे लोका धीशुं धृत्वा यत्र स्थाने अध्यापका लोकानां ५७
 प्राचीनाश्च समज्यां कृत्वा समुपाविशन् तत्र कियफानामकश्च महा-
 याजकश्च समीपं भगवन् । किन्तु शेषे किं भविष्यति तदेव ब्रूयुं पितरो ५८
 दूरे ततपस्याद् मच्छन् महायाजकस्याट्टालिकायां प्रवेशं कुर्वन् दासानां
 सङ्गे समुपाविशत् ।

मुख्यायाजकप्राचीनमन्त्रिणो धीशुं हन्तुं सृष्टासाक्षिणोऽवेष्टन्त किन्तु ५९
 नाशमन्त । बह्वृष्टासाक्षिणागतेष्वपि साक्ष्यं नाशमन्त । शेषे द्वौ सृष्टा- ६०
 साक्षिणवेत्याद्यमवदद् अहमीश्वरमन्दिरं भंक्ता दिनचरमये निर्वातुं ६१
 शक्नोमीति साक्ष्यमदुः । महायाजक उत्थाय धीशुमाख्यत् त्वं किमप्युत्तरं ६२
 न इदासि ? एते त्वयि किं साक्ष्यं ददति ? धीशुस्तु मौनो जितः ।
 याजकोवदत् त्वाममरेश्वरेण प्रापयामि त्वमीश्वरपुत्रोभिषिक्तस्ताता न ६३
 वेति । वद । धीशुः प्रत्याख्यत् त्वं मत्थमवदः, युष्मानहं मत्थं वच्मि, इतः- ६४
 परं मनुजपुत्रं सर्वशक्तिमतो दक्षिणपार्श्वे तिष्ठन्तं नभोमेघमारुह्याद्यान्तश्च
 द्रष्टव्यम् । महायाजको वस्त्रं क्षिप्त्वा ख्यत् अयमीश्वरमनिन्दत अन्यसाक्षी ६५
 किं प्रयोजनं ? पश्चात् यूयमस्यास्यादीश्वरनिन्दामश्रौष्ट । युष्माभिः किं ६६
 विविच्यते ? ते प्रत्याख्यन् अयं वधमर्हति । तदनन्तरं लोकास्तदीयवदन् ६७
 निष्टीवं निधत्तवन्तः केचित् तस्मिन् केचित् शपेटेनाहत्य कथितवन्तः ६८
 हे अभिषिक्तपातः कस्मां शपेटेनाहतवान् एतद् मण्डयित्वा त्वम् अस्त्राभ्यं
 कथय ।

पितरो वहिरट्टालिकायामुपविस्थासीत् तदा काचिद्दासी तमुपा- ६९
 गत्यावदत् त्वमपि गालीसीधयीशोः सङ्गते । स तु सर्वसमवस्योऽप्याख्यत् ७०

७१ त्वं किमाख्यासीति न बुध्येऽहं । तस्मिन् पक्षरं गतेऽप्या दासी तं दृष्ट्वा तत्र
 ७२ लोकानां छात् भयमपि नासिरीयसीशोः सङ्गी । स भग्नः पुनरपङ्गुधाख्यत्
 ७३ तं मनुजं न परिचिनोमि । ततः परं तत्र सज्जना एव पितरमाख्यन्त्वमवश्यं
 ७४ तेषामेकोसीति त्वदुच्चारणं प्रकाशयति । स तु श्रपयेनाभिप्रायेण चाख्यत्
 ७५ तं न परिचिनोमि ; अपरं तत्त्वणात् कुकुटोऽरौत् । कुकुटरवात् पूर्वै
 निरपङ्गोव्यस्ये, इति यीशुनोक्तं स्मत्वा पितरो वरिगिला महाखेदेनारेदत् ।

२० सप्तविंशोऽध्यायः ।

१ पिशाते खोद्यापर्व २ विज्जदानुतापो मरणञ्च ३१ पिशातसाक्षात् खोदलोकरत्नं
 मोनञ्च १५ लोकरीतिः १६ पिशाताचरणं २० चनुं खोद्यापर्व २२ कुशे
 चननं २८ व्यङ्ग्योक्तिः ३५ कुशेकाशेरावः ५० मरणाद्यर्थलक्षणं ५५ कोविदुप-
 नमः ५७ खोदस्य प्रशाने स्थापनं ६९ पुररत्नकेरचणञ्च ।

१ तदनन्तरं प्रभाते सति प्रधानयाजका लोकानां प्राचीनाश्च यीशुं
 २ हन्तुं तद्विरुद्धं मन्त्रयिला वज्झा नीत्वा पन्थियपिष्ठातनामकस्याधिपतेः
 समीपे समार्षयन् ।

३ योशोः परकरार्पकयिज्जदास्तप्राणदण्डाङ्गां ज्ञात्वा सन्त्य प्रधान-
 ४ याजकलोकप्राचीनानुपागत्य तन्निशम्मुद्रा दत्त्वाख्यत् निर्दोषस्याख्य
 परकरार्पणाद् अहं पापमकार्षं ततस्तेऽवदन् तेनास्माकं किं ? त्वया तद्
 ५ बुध्यतां । तदनन्तरं विज्जदा मन्दिरे तन्मुद्रा निःक्षिप्य गतस्ततः स्वयं
 ६ स्वमुदबध्नात् । ततः परं प्रधानयाजकास्तन्मुद्रा आदायाख्यन् एता मुद्रा
 ७ रक्तमूल्या अतोभाण्डागारे न निधातव्याः । पश्चात् ते मन्त्रयिला विदेशि-
 ८ प्रशमानाय तन्मुद्राभिः सेचमकीणन् तस्मादद्यापि तस्येवं रक्तजेचमिति
 ९ वदन्ति । इत्थं सतीसायसः सन्तानास्त्रिंशन्मुद्रास्तन्मूखं निरूप्य तन्मुद्रा
 १० गृहीत्वा परमेश्वरनिरूपणानुसारात् कुसालसेचं कथेयन्तीति सिखरिय-
 भविष्यदाद्युक्तं वाक्यं तदानीं सिद्धमभूत् ।

११ ततः परं योशो तदधिपतिमम्मुखे स्थिते सति स तमपृच्छत् त्वं किं
 १२ विज्जदिवं राजा ? यीशुनोक्तं त्वं मत्थमवादीः । किन्तु मुखयाजकप्राचीनैः
 १३ स उपोदितोऽपि किमपि न प्रत्यवदत् । पश्चात् पिशातस्तमाख्यन् रसेत्तदि-

पक्षतया कति कति साध्यं ददति तत् किं त्वं न शृणोषि । तथापि स तेषां १७ कस्यापि वाक्यात् नोत्तरमदात् तेन बोधिपोऽतिचिचममंस्त ।

अपरञ्च तदोत्सवेऽधिपतेरितिरोतिरासीत् जना यं बन्धिनमिच्छन्ति १८ तमेवामोचयत् । तदा कश्चित् वरब्धानात्ताख्यातबन्धासीत् ततो लोकेषु १९ मिलितेषु पिलाद्वस्त्रानपृच्छत् अयं वरब्धा बन्धी तथा खोष्टविख्यातधीशु- २० खानयोः भयोः कं जने मोचयिष्ये केच्छा युष्माकं ? तैरीर्षया यत् २१ धीशुः समर्पित इति स सम्यक् परिज्ञातवान् ।

अपरञ्च विचारासनोपवेशनकाले पिलातपत्नी लोकं प्रेक्ष्य तं प्रतीत्याख्यत् २२ तद्दार्शिकमनुजं प्रति त्वया किमपि न कर्त्तव्यं यतस्तमधि स्वप्ने मया बद्धधा दुःखमाप्तं । मुख्ययाजकाः प्राचीना वरब्धां याचितुं धीशुं हन्तुं लोकान् २३ प्रावर्त्तयन् । अधिपस्तानपृच्छत् अनयोः कं मोचयामि केच्छा युष्माकं ? २४ तेऽवदन् वरब्धां । पिलातोऽपृच्छत् यं खोष्टं वदन्ति तं धीशुं किं करिष्ये ? २५ सर्वैरुक्तं स कुशे विध्यतां । अधिपोऽवदत् कुतः ? स कां दुष्क्रियामकरोत् ? ते २६ पुनरुच्चैराख्यन् स कुशे विध्यतां । स्ववाक्यं न याच्यां पुनः कलहोभूत् पिलात २७ इति दृष्ट्वा लोकसमक्षं तोयेन करो प्रचान्द्याख्यत् धार्शिकस्यास्य रक्त-
पातेऽहमदोषो हूयं तद् बुध्यन् । तदानो सकला लोकाः प्रत्युत्तरं प्राददुः २८ तदीयरक्तपातमस्यापराधो ऽस्माकम् अस्माकं सन्तानानाञ्चोपरि सम्भ-
वत् । तस्मात् स तेषां समीपे वरब्धां मोचितवान् अपरं धीशुं कञ्चया २९ प्रहस्य कुशे वेधितुं समर्पितवान् ।

अधिपस्य सेना अधिपगृहं धीशुं नीत्वा सर्वसैन्यं तमुपसमगृह्यन् । ते तद्दृष्ट्वा ३० मोचयित्वा तं कृष्णरक्तवस्त्रं पर्यधापयन् । कण्टकमुकुटं निर्माय तच्छि- ३१ रस्यदुः तद्दक्षिणकरे वेचं दत्त्वा तत्सन्मुखे आनुपातं कृत्वा हे यिज्जदिनां ३२ राजन् नम इत्युक्त्वा तमगर्हयन्त । तद्गात्रे न्यधीयन् वेचं नीत्वा शिरसि ३३ तेनाग्नन् । इत्थं तं गर्हयित्वा तद्वस्त्रममोचयन् पुनः स्ववस्त्रं परिधाप्य कुशे ३४ वेधितुमगमयन् । तदन्तरं तेषां वह्निर्गमनसमये कुर्याद्यश्मिमोन्मामा- ३५ नम् एकं जने प्राप्य कुशवह्निनिमित्तं तं ते धृतवन्तः ।

३९ तदनन्तरं गुल्लगल्लार्थात् शिरः कपालनामकस्थान उपस्थाय पित्त-
 ४० मिश्रिताक्षरं ते पातुं धीशवे ददुः स तु तदास्वाद्य नापिवत् । ते तं कुशे
 ४१ विद्धा तत्परिहृदं गुटिकापातेन विभज्यायद्योषुस्तेन

‘विभजन्तेऽधरीयं ते वस्त्रं मम परस्परम् ।

ममोत्तरीयवस्त्रार्थं गुटिकां पातयन्ति च ।

४६ भविष्यद्वाद्युक्तमिति वाक्यं तदानीं सफलमभूत् । ततः परं ते तत्रापविश्य
 ४७ तद्द्रव्ये निधुका आसन् । अपरम् अयं चिह्नदिनां राजा धीशुरित्यपवाद-
 ४८ लिपिपत्रं तच्छिरसि लागितवन्तः । तदनन्तरं तदीयवामदक्षिणोभय-
 पार्श्वयोरुभौ चौरौ तेनैव साकं कुशे समविध्यन् ।

४९ तदा पथिकाः शिरांस्थान्दोष्य हे ईश्वरमन्दिरं भङ्गा दिनत्रये तन्नि-
 ५० श्चातः स्वं रक्ष त्वं चेदीश्वरपुत्रोसि तर्हि कुशादवरोह, इत्युक्त्वा तमकुस्यन्त ।
 ५१ मुख्ययाजकप्राचीनाध्यापकाश्च तया गर्हयित्वा ख्यन् सोन्यानरक्षत् स्वनु
 ५२ रक्षितुं न शक्नो यदीश्वर्येलो राजासि तर्होदानीं कुशादवरोह तु तेन तं
 ५३ प्रत्येक्षामः । तेनेश्वरे प्रत्याशा कृता यदीश्वरस्तस्मिन् तुष्यति तदाधुना तं
 ५४ रक्षेत् यतोः सोवददोश्वरपुत्रोहं । यौ स्तेनौ तेन सह कुशे विद्धौ तौ
 तमनिन्दतां ।

५५ दिवा द्वितीययामात् तृतीययामं यावत् कृत्स्नदेशो ध्वान्तमयोभूत् तृती-
 ५६ ययामे श्लो श्लो लामा शिवकनी, अर्थात् ‘हे मदीश मदीश त्वं पर्य-
 ५७ त्याजीः कुतोहि मां’ धीशुरश्चैरित्यवदत् । तत्र स्थिताः केचित्तत् श्रुत्वा-
 ५८ वदन् अयमेलीयमाहुवति । तेषामेको धावन् स्वञ्जमादाय तत्राक्षरं
 ५९ निधाय नलेन तस्मै पातुं दत्तवान् । अन्येऽवदन् तिष्ठ तमवितुम् श्लीय
 इति नवेनि पश्याम ।

६० धीशुः पुनरुच्चैराह्वय स्वात्मानं समार्षयत् । तेन मन्दिरस्थ यवनिका
 ६१ ऊर्द्धादधः पर्यन्ता विदीर्णा सती द्विखण्डा समभवत् भूमिकल्पश्चाभवत्
 ६२ पर्वताश्च विदीर्णा अभवन् । अपरञ्च शशनिषु मोचितेषु अनेकेषां

पुष्पवतां सुप्ता देहा उदतिष्ठन् । ततः श्मशानेभ्यो वर्हिर्गत्वा तस्थोत्थानात् ५३
परं पुष्पनगरं गत्वा वज्रभ्यो लोकेभ्यो दर्शनं दत्तवन्तः । ततः परं धीशोः ५४
परिरक्षणकर्माणि नियुक्तो यः शतसेनापति र्यं च तस्य सज्जिनस्ते सर्वे
एतादृशा भूमिकम्पादिघटना विलोक्य महाभययुक्ता अकथयन् अथ
नितान्तम् ईश्वरस्य पुत्रो भवति ।

तदानीं या वज्रो योषितो धीशुं सेवमाना गालोस्त्रो धीशोः पश्चाद् ५५
आगतास्तास्ताया तामां मध्ये मग्दलिनी मरियम् तथा याकुवो योसेस ५६
माता मरियम् सिवदिपुत्रयोश्च माता एता योषितो दूरे तिष्ठन्त्यो
दृष्टवत्यः ।

सन्ध्यायां सत्याम् अरिमथीयपुरस्य युषफ्नामा धनी धीशोः शिख्यात् ५७
पिलातमुपागत्य धीशोर्देहमयाचत । देहं दातुं पिलातेनादिष्टे सति युषफ् ५८
तं देहं नीत्वा शुचिचस्त्रेणवेश्य स्वार्थं शैलिखनिने श्मशाने निधाय तद्द्वारे ५९
पाषाणं लुण्ठयित्वा स्वस्थानं समगच्छत् । किन्तु मग्दलिनी मरियम् ६०
तद्व्या मरियम् च दे एते योषितौ तस्य श्मशानस्य समुखे समुपविश ६१
समनिष्ठेताम् ।

निसारोत्सवाद्योजनदिने मुख्ययाजकफिरूशिना मिलित्वा पिलातमुपा- ६२
गत्यावदन् हे महेच्छ म प्रतारको जीवन्नकथयत् दिनचर्यात् श्मशाना- ६३
दुत्थास्यामि कथैवास्माभिः स्मर्यते तस्मात् तृतीयदिनं यावत् तत्श्मशानं ६४
अवितुमादिशतु नोचेत् तच्छिष्या रात्रौ तं हत्वा लोकान् वक्ष्यन्ति स
श्मशानाद् उत्थित इति, तथात्वे प्रथमभ्रान्तोः श्रेष्ठभ्रान्ति र्भवेत् ।
तदा पिलातोवदत् युष्माकमनिके रक्षकाः सन्ति गत्वा यथासाध्यं ६५
रक्षयत । तस्मात् ते प्रगट्य तस्य श्मशानस्य द्वारस्थितं प्रस्तरं मुद्रात्तराङ्कितं ६६
विधाय रक्षकजनाम् स्थापयित्वा तत्श्मशानस्थानं समरक्षयन् ।

धिपत्यभारो भयि समर्पितः । तस्मात् यूयं गत्वा सर्वदेवीयान् शिष्यान् १८
 कृत्वा पितुः पुत्रस्य पवित्रस्यात्मनस्य भाषा तान् जनान् निमज्जयत ।
 अपरम् अहं युष्मान् ध्यानि ध्यानि समाश्नापितवान् तानि सर्व्वाणि च १९
 परिपालयितुं तान् समुपादिशत ; पश्यत जगतः शेषपर्यन्तमेव युष्माभिः २०
 साकम् अहम् अस्मि । इति ॥

मार्कलिखितसुसंवादोय ॥

१ प्रथमोऽध्यायः ॥

१ मज्झकस्य चोद्धनो हत्ताकः ८ छोडस्य मज्जनं १२ तस्य परीक्षा १४ तस्य सुसंवाद-
प्रचारः १६ एवं शिरोऽन् आनिद्धोऽन्धेवाहाकानं २१ भूतपक्षाद् भूतपक्षिष्करं
२८ पितरस्य खट्वा आरोग्यकरणं ३२ बह्वनां लोकानाकारोग्यकरणं निर्जने प्रार्थनं
३० कुहिन आरोग्यकरणम् ।

१ ईश्वरपुत्रस्य यीशुख्रीष्टस्य सुसंवादारम्भः । भविष्यदादिनां ग्रन्थेषु
२ लिपिरित्यमासे ।

‘ पश्य स्वकीयदूतान् तु तवाग्रे प्रेषयाम्यहम् ।

गता त्वदीयपन्थानं महि परिष्करिष्यति । ’

३ ‘ परमेशस्य पन्थानं परिष्कृतं सर्वतः ।

तस्य राजपथस्यैव समानं कुरुताधुना ।

प्रान्तरे वै खिदं वाक्यं वदतः कस्यचिद्भवः । ’

॥ सख्यं चोद्धन् प्रान्तरे मज्जितवान् तथा पापमार्जननिमित्तं भगो-
५ व्यावर्त्तकमज्जनस्य कथाञ्च प्रचारितवान् । ततो विज्जदादेवधिकृष्टासम्-
नगरनिवासिनः सर्वे खोका वह्नि भूत्वा तस्य भसीपसागत्य स्वानि स्वानि
६ पापान्यङ्गीकृत्य यद्दैननद्यां तेन मज्जिता बभूवुः । अस्य चोद्धनः परि-
धेयानि कमलकलोमजानि तथा तस्य कटिबन्धनं चर्मजातम् एवं शूक-
७ कीटा वन्धमधूनि च तस्य भक्ष्याणि । स प्रचार्य कथयाञ्चके, अहं नद्यो-
भूय यस्य पादुकाबन्धनं मोचयितुमपि न योग्येस्मि, एतादृश एकः पुत्रो
८ मत्तो गृहतरः पश्चादागच्छति । अहं युष्मान् जले मज्जितवान् किन्तु स
पवित्रात्मानं संमज्जयिष्यति ।

९ अपरस्य तस्मिन्नेव काले गालीलप्रदेशस्य नासिरिद्गामाद् यीशुरा-
१० गत्य चोद्धना यद्दैननद्यां मज्जितोऽभूत् । स जलादुत्थितमावात

मेघदारं मुक्तं कपोतवत् स्तब्धोपरि अवरोहन्तमात्मानश्च दृष्टवान् ।
 एवं त्वं मम मित्रः पुत्रस्तस्यैव मम महासन्तोष इवमाकाशीया वाणी १९
 बभूव ।

तस्मिन् काले आत्मा तं प्राप्तरमध्यं निनाथ । अथ स चत्वारिंशद्दि- १२
 नानि तस्मिन् स्थाने वन्यपशुभिः सह तिष्ठन् त्रैतानां परीक्षितः ; पश्चात् १३
 स्वर्गाद्यदूता स्तं सिवेविर ।

अनन्तरं योहनि बन्धनालये बद्धे सति यीशु गौलीक्ष्मणप्रदेशमागत्य १४
 ईश्वरराज्यस्य सुसंवादं प्रचारयन् कथयामास कालः सम्पूर्ण ईश्वर- १५
 राज्यश्च समीपमागतं ; अतोऽरेतो धूयं मनांसि व्यावर्त्तयध्वं सुसंवादे च
 विश्रुतम् ।

तदनन्तरं स गालीलीयसमुद्रस्य तीरे गच्छन् शिमेन् तस्य आत्मा १६
 आन्त्रियनामा च इमौ द्वौ जगैः मन्त्रधारिणौ सागरमध्ये आसं प्रक्षिपन्तौ १७
 दृष्ट्वा तावददत् युवां मम पश्चादागच्छतं युवामहं मनुष्यधारिणौ
 करिष्यामि । ततस्तौ तत्क्षणेनैव जालानि परित्यज्य तस्य पश्चाद्गमयतुः । १८
 ततः परं तत्स्थानात् किञ्चिद् दूरं गत्वा ■ भिवदीपुत्रयानुकुत्तङ्गात् १९
 योहम् च इमौ नौकायां आलानां जीर्णमुद्धारयन्तौ दृष्ट्वा तावाङ्मथ ।
 ततस्तौ नौकायां वेतनभुग्निः सहितं स्वपितरं विहाय तत्पश्चादीयतुः । २०

ततः परं कपर्णाङ्गम् नामकं नगरमुपस्थित्य स विश्रामदिवसे भजन- २१
 गृहं प्रविश्य समुपदिदेश । एवं तस्योपदेशास्त्रोका आश्चर्यं मेनिरे २२
 यतः सोऽध्यापकादिव नोपदिश्य प्रभाववानिव प्रोपदिदेश । अपरञ्च तस्मिन् २३
 भजनगृहे अपवित्रभूतेन यस्त एको मानुष आसीत् । स चीत् शब्दं कृत्वा २४
 कथयाञ्चके भो नासिरीययीशो त्वमस्मान् त्यज तथा महात्माकं कः
 सम्बन्धः ? त्वं किमस्मान् भाषयितुं समीपतः ? तमीश्वरस्य पवित्र- २५
 लोक इत्यहं जानामि । तदा यीशुस्तं तर्जयित्वा अगाद तुष्णीं भव इतो
 वदधिर्भव च । ततः सोऽपवित्रभूतस्तं सम्पीड्य अत्युच्चैर्हस्तैस्तत्थ निर्जगाम । तेनैव २६
 सर्वे चमत्कृत्य परस्परं कथयाञ्चकिरे, अहो किमिदं ? कीदृशो नृप उपदेशः ? २७

अनेन प्रभावेन अपवित्रभूतेषु आश्चापितेषु ते तदाज्ञानवर्तिनो भवन्ति ।

२८ तदा तस्य यज्ञो गालीलक्षतुर्दिक्सर्वदेशान् व्याप्नोत् ।

२९ अपरञ्च ते भजनगृहाद् वह्निर्भूत्वा धातुव्योदनभ्यां सह श्रिमेन

३० आग्निश्च स निवेशनं प्रविविधः । तदा पितरस्य श्वसू ज्वरपीडिता

३१ शय्यायामासौ इति ते तं स्मृत्यति विश्वापयाश्चक्रुः । ततः स आगत्य तस्या दक्षौ

धृत्वा तामुदस्थापयत् ; तदैव तां ज्वरोऽप्याचोत् ततः परं मा तान् शिषेव ।

३२ अथासौ गते रवौ शम्भ्याकाले सति लोकास्तत्समीपं सर्वान् रोगि-

३३ षो भूतधृतांश्च समानित्युः । सर्वे नागरिका लोका दारि संमिलिताश्च ।

३४ ततः स गानाविधरोगिणो बह्वन् मनुजानरोगिणश्चकार तथा बह्वन्

भूतान् त्याजयाश्चकार तान् भूतान् किमपि वाक्यं वक्तुं निषिधेव च

३५ यतोऽहेतोस्तो तमजानन् । अपरञ्च सोऽतिप्रसूये वस्तुतस्तु रात्रिशेषे समुत्थाय

३६ वह्निर्भूत्वा निर्जनं स्थानं गत्वा तत्र प्रार्थयाश्चक्रे । अगन्तरं श्रिमेन तत्-

३७ सज्जितश्च तस्य पश्चाद्गतवन्तः । तदद्देशं प्राप्य तमवदन् सर्वे लोकास्तत्

३८ स्मृत्यन्ते । तदा लोकाश्च यत् आगच्छत वयं समीपस्थं नगरं धाम ; यतोऽहं

३९ तत्र कथां प्रचारयितुं वह्निरागमम् । अयं स तेषां गालीलप्रदेशस्य सर्वेषु

भजनगृहेषु कथाः प्रचारयाश्चक्रे भूतानत्याजयच्च ।

४० अगन्तरमेकः कुष्ठो समागत्य तत्समुत्से जानुपार्तं विनयञ्च कृत्वा

४१ कथितवान् यदि भवान् दृच्छति तर्हि मां परिष्कर्तुं शक्नोति । ततः

कृपालु वीर्यः कैरो प्रमार्थं तस्याज्ञानि स्मृष्ट्वा कथयामास भमेच्छा

४२ विद्यते त्वं परिष्कृतो भव । एतत्कथायाः कथनमाप्तात् स कुष्ठो रोगाश्रुकः

४३ परिष्कृतोऽभवत् । तदा स तं विष्टजन् मातृमादिश्च जगाद शवधानो भव

४४ कथाभिमां कमपि मा वद ; स्वात्मानं याजकं दर्शय तथा लोकेभ्यः स्वस्य

४५ परिष्कृतस्य प्रमाणदानाय मुमानिर्णतिं यद्दानं तदुत्तुजस्व । किन्तु स गत्वा

तत् कर्म दत्तं विस्तार्य प्रचारयितुं प्रारभे तेनैव वीर्यः पुनः सप्रकाश

४६ चमरं प्रवेष्टुं नाशमेतत् ततोऽहेतोर्वह्निः काननस्थाने तस्यैव ; तथापि

वह्निर्भूत्वा लोकास्तस्य समीपमावयुः ।

२ द्वितीयोऽध्यायः ।

१ वज्रलोकायां छीष्टसमीपमज्जनं च पञ्चाधाभिनवारोऽप्यकरणं पापमार्जनञ्च १९
सर्वलोकाञ्च आह्वयं पापिभिः सप्त भोजनञ्च २० योऽहः शिवायां पितृसमीपान्ता-
पनामे निश्चरता करणं २१ विनामवापरे कर्मिणं क्षित्वा तदुभोक्तमे क्षत्रिधायां
निर्दोषकरञ्च ।

तदनन्तरं कतिपयदिनानि विलम्ब्य पुनः कफनैश्च नम्रं प्रविष्टः १
गृहे स आसे इति किञ्चिदग्रा तत्क्षणं तत्समीपमेतावन्तो लोका आगत्य २
समुपतस्थु र्येन गृहमध्ये सर्वेषां धारणे स्थानं नाभवद् दारस्य चतुर्दिक्षपि
नाभवत् तत्काले स तान् प्रति कथां प्रचारयामास ।

ततः परं लोकाश्चतुर्भिर्मानवैरेकं पञ्चाधातिनं वाहयित्वा तत्समीपम् ३
आगन्तुः । किन्तु जनानां वज्रत्वात् तं योशोः समुत्समानेतुं न शक्नुवन्तो ४
यस्मिन् स्थाने स आसे तदुपरिगृह्णन् स्निग्धा क्षिप्रं कृत्वा तेन मार्गेण
सशब्धं पञ्चाधातिनम् अवरोहयामासुः । ततो योऽसौ सर्वं विश्वासं दृष्ट्वा तं ५
पञ्चाधातिनं बभोषे हे कस्य तव पापानां मार्जनं भवतु । तदा कियन्तो- ६
ऽध्यापकास्तत्रैव विवृणो म्मोभिर्वितर्कयास्तकुः, एवमनुष्य एतादृशीमीश्वर
निन्दा कथां श्रुतः कथयति ? ईश्वरं विना पापानि माह्वं कस्य सामर्थ्यम् ७
आसे ? इत्थं ते वितर्कयन्ति योऽसौ तत्क्षणं मनसा तद्बुद्ध्या तानवदद् यूथ- ८
मन्तःकरसैः श्रुत एतानि वितर्कयथ । तव पापानां मार्जनं भवतु यदा श्रव्यां ९
गृहीत्वा गच्छ, एतयो र्द्वयो र्मध्ये तं पञ्चाधातिनं वक्तुं का कथा सुवाच्या ?
किन्तु प्रयित्वा पापानि माह्वं मनुष्यपुत्रस्य सामर्थ्यमस्ति, एतद् युष्मान् १०
ज्ञापयितुं (स तस्यै पञ्चाधातिने कथयामास) उन्निष्ठ तव श्रव्यां गृहीत्वा ११
स्वगृहं याहि, अहं त्वामिदम् आज्ञापयामि । ततः स तत्क्षणम् उत्थाय १२
श्रव्यां गृहीत्वा सर्वेषां साक्षाद् जगाम ; एवं सर्वे विस्मिता एतादृशं कर्म
कदापि नापश्याम वयम् इमां कथां कथयित्वा ईश्वरं धन्यमब्रुवन् ।

तदनन्तरं योऽसौ तत्स्थानात् पुनः समुद्रतटं ययौ ; एवं लोकनिवहे १३
तत्समीपमागते स तान् समुपदिदेश । अथ गच्छन् करसहयगृहे १४
आलम्बीयपुत्रं लेभिम् उपविष्टं दृष्ट्वा तमाह्वय कथितवान् मतपश्चात्
त्वमागच्छ ततः न उत्थाय तत्पश्चाद् ययौ । अनन्तरं योऽसौ यदा तत् १५

यदे भोक्तुम् उपविशति तदा बहवः करसञ्चायिनः पापिनश्च तेन
 १६ तत्प्रियैश्च सहापविविशुः र्यतो बहवस्तत्पक्षादाजन्मुः । स करसञ्चायिभिः
 पापिभिश्च सह भोजनं करोति तद् दृष्ट्वाध्यापकाः फिक्कश्च तस्य
 शिष्यानूचुः करसञ्चायिभिः पापिभिश्च सहार्थं कुतो भोजनं पानञ्च
 १७ करोति । तदाकं भुला घोशुः प्रत्युवाच, अरोगिलोकानां चिकित्सकेन
 प्रयोजनं नास्ति किन्तु रोगिणामेव; अहं धार्मिकानाङ्गातुं नागतः किन्तु
 मनो व्यावर्त्तयितुं पापिन एव ।

१८ ततः परं योहनः फिक्कशीनाञ्चोपवासाचारिशिष्या योशोः समीपम्
 आगत्य कथयामासुः योहनः फिक्कशीनाञ्च शिष्या उपवसन्ति किन्तु
 १९ भवतः शिष्या नोपवसन्ति किं कारणमस्य ? तदा योशुस्तान् बभाषे यावत्
 कालं सखिभिः सह कन्याया वरस्तिष्ठति तावत्कालं ते किमुपवसं शक्नु-
 वन्ति ? यावत्कालं वरस्यैः सह तिष्ठति तावत्कालं त उपवसुं न शक्नुवन्ति ।
 २० यस्मिन् काले तेभ्यः सकाशाद्द्वरे गच्छति तस्मिन् काले ते जना उपवसन्ति ।
 २१ कोपि जनः पुरातनवस्त्रे नूतनवस्त्रं न धीवति यतो हेतो नूतनवस्त्रेण सह
 २२ सेवने क्लृप्ते जोषे वस्त्रं क्लिष्टते तस्मात् पुनर्मेहत् छिद्रं जायते । एवं कोपि
 जनः पुरातनकुत्वा नूतनं द्राचारसं न स्थापयति यतो हेतो नूतनद्राचा-
 रस्य तेजसा सा कुतूविदीर्यते ततो द्राचारसः पतति कुलञ्च नश्यति
 अतएव नूतनद्राचारसो नूतनकुत्वा स्थापनीयः ।

२३ तदनन्तरं योशु र्यदा विश्रामवारे शस्त्रेणेण गच्छति तदा तस्य
 २४ शिष्या गच्छन्तः शस्यमञ्जरीं क्लृप्तुं प्रवृत्ताः । अतः फिक्कशो योशवे
 कथयामासुः पश्यतु विश्रामवासरे यत् कर्म न कर्त्तव्यं तद् दमे
 २५ कुतः कुर्वन्ति ? तदा स तेभ्योऽकथयत् दासूद् तस्यजिनश्च भक्ष्याभा-
 २६ वान् सुचिताः सन्तो यद्यत् कर्म कृतवन्तस्तत् किं युष्माभि न पठितम् ?
 अविद्याचार्नामके महायाजकतां कुर्वति स कथमोश्वरस्यावासं प्रविश्या
 यो दर्शनीयपूषो याजकान् विनान्यस्य कस्यापि न भक्ष्यसमेव बुभुजे
 २७ सङ्घिषोकेभ्योपि ददौ । सोऽपरमपि जनाद्, विश्रामवारे मनुष्यार्थ-

मेव निरूपितोऽस्ति किन्तु मनुष्यो विश्रामवारार्थं भवः । मनुष्यपुत्रोऽपि विश्रामवारस्यापि प्रभुरासीत् ।

१ तृतीयोऽध्यायः ।

१ शृङ्गाक्षस्योक्तं तद्व्योमाहारोत्तरं १२ द्वादशविधाभ्यां मनोजीतकरार्त्तं २०
अध्यायकानां निधनकरार्त्तं २१ कुटुम्बनिर्णयः ।

अनन्तरं धीशुः पुनर्भोजनगृहं प्रविष्टस्त्रिंशन् स्थाने शृङ्गाक्षस्य रक्तो १
मांसं आसीत् । स विश्रामवारे तमरेगिणं कौराति नैवेद्यं बहुवस्त्रम् २
अपवदितुं द्विजमपेक्षितवन्तः । तदा स तं शृङ्गाक्षस्य मनुष्यं जगाद मध्य- ३
स्थाने त्वमुत्तिष्ठ । ततः परं स तान् पप्रच्छ विश्रामवारे शुभमशुभं वा ४
तथा प्राप्तरचा वा प्राणनाश इषां मध्ये किं करणीयं ? किन्तु ते निःसम्भा-
स्यन्तुः । तदा स तेषामन्तःकरणानां काठिन्याद्वेत्ता दुःखितः शोधाच्चतु- ५
र्दिशो दृष्टवान् एवं तं मानुषं गदितवान् स्वहस्तौ विस्तारय ततस्तेन हस्त-
विस्तारे ह्येव तद्व्योमोऽव्यहस्तावद् अरोगो जातः । अथ फिकृशः प्रस्थाप्य ६
तं नाशयितुं हेरोदीयैः सह मन्त्रयितुमारिभिरे । अतएव धीशुस्तन् ७
स्थानं परित्यज्य शिथैः सह पुनः सागरसमीपं गतः ; ततो गालोल्
थिष्ठदा यिच्छासम् इदोमीथा अर्देन्नदीपारश्च तेभ्यः स्थानेभ्यो
लोकसमूहस्य पश्चाद् गतः ; तदभ्यः शौरसीदनोः समीपवासिलोक- ८
समूहश्च तस्य महाकर्षणां वार्षां श्रुत्वा तस्य सन्निधिमागतः । तदा लोक- ९
समूहश्चेत् तस्मैपरि पतति इत्याशङ्क्य स नावमेकां निकटे स्थापयितुं
श्रियागदिवान् । अतोऽनेकमनुष्याणामारोग्यकरणाद् आधियक्षाः सर्वे १०
तं स्नातुं परस्परं वस्त्रेन धत्तवन्तः । अपरश्च अपविभ्रतास्तं दृष्ट्वा ११
तत्परणयोः पतिता प्रोचैः प्रोचुः त्वमीश्वरस्य पुत्रः । किन्तु स तान् दृष्ट्वा १२
आज्ञाय स्वं परिचायितुं निषिद्धवान् ।

अनन्तरं स पर्वतमारुह्य यं यं प्रतीक्षा तं तस्मात्तवान् ततस्ते तस्य १३
मीपमागताः । अथ शिमेन् शिवदीपुषो याकुञ्च तस्य भ्राता योहन् च १४
आन्विष्यः फलिप् बर्धसमी मथो योमा च आत्मीयपुत्रोयाकुञ्च यदीयः १५

- १६ किमानीयः त्रिभिन् एवं यत्नं परदक्षेऽप्यधिपति स ईश्वरिणे-
 १७ तीययिद्धदास स एतान् दादन्नजनान् स्वेन सह स्नातुं सुषेवाद्मथा-
 १८ राय प्रेरिता भवितुं सर्वप्रकारव्याधीनां भ्रमनकरणाय प्रभावं प्राप्तुं भूतान्
 १९ त्याज्यितुश्च निधुक्त्वान् । विशेषतः त्रिमेने पितरदत्युपनाम ददौ एवं
 याकुवे योहने च किरिगिश्च अर्थतो मेघनादस्य पुत्र इत्युपनाम ददौ ।
 २० अनन्तरं ते निवेदनं गताः किन्तु तत्रापि पुनर्महान् जनसमागमो
 २१ अभवत् तस्मान्ने भोक्तुमवकाशं न प्राप्ताः । ततस्तस्य सुहृदोका इमां वार्तां
 २२ प्राप्य स हतशानोऽभूद् इमां कथां कथयित्वा तं धृत्वानेतुं गताः । अप-
 रश्च यिहशासन आगता ये येऽध्यापकास्तो जगदुरश्च मुदस्य भूतपति-
 २३ रास्तो तेन भूतपतिना भूतान् त्याजयति । ततस्तानाग्रथ धीशु कृष्टानौः
 २४ कथां कथितवान् त्रैतान् कथं त्रैतान् त्याजयितुं शक्नोति । किमपि
 राव्यं यदि स्वविरोधेन प्रथमं भवति तर्हि तद् राव्यं स्थिरं स्नातुं न
 २५ शक्नोति । तथा कस्यापि परिवारो यदि परस्परं विरोधो भवति तर्हि
 २६ सोपि परिवारः स्थिरं स्नातुं न शक्नोति । तदन् त्रैतान् यदि स्वविप-
 क्षतया उत्तिष्ठन् भिन्नो भवति सोपि स्थिरं स्नातुं न शक्नोति किन्तु स्थि-
 २७ भवति । अपरश्च प्रबलं जलं प्रथमं न बद्धा कोपि तस्य गृहं प्रविश्य
 द्रव्याणि लुण्ठयितुं न शक्नोति तन् कृत्वा तस्य गृहस्य द्रव्याणि लुण्ठयितुं
 २८ शक्नोति । अतोहेतो धृष्टभ्यमहं यथार्थं कथयामि मनुष्याणां सन्ताना यानि
 यानि पापानोद्धरन्निन्द्याश्च कुर्वन्ति तेषां तत्सर्वेषामपराधानां जप्ता
 २९ भवितुं शक्नोति किन्तु यः कश्चित् पवित्रमात्मनं निन्दति तस्यापराधस्य
 ३० जप्ता न भविष्यति येनन्तदण्डस्याहो भविष्यति । तस्यापवित्रभूतेऽपि
 तेषामेतत् कथारहेताः (स इत्थं कथितवान्) ।
 ३१ अथ तस्य माता भ्रातृगणस्यागद्य वहिस्तिष्ठन्तो स्नातान् प्रेष्य तस्माद्धत-
 ३२ वन्तः । ततस्तत्सखिभौ समुपविष्टा लोकास्तं बभाषिरे पश्य वहिस्त्वनं माता
 ३३ भ्रातरश्च त्वाम् अन्विच्छन्ति । तदा स तान् प्रत्युवाच मम माता का
 ३४ भ्रातरो वा के ? ततः परं स क्षमसीपोपविष्टान् शिष्यान् प्रति अवलोकनं

दृष्ट्वा कथयामास पश्यन्ते मम माता भ्रातरश्च । यः कश्चिद् ईश्वरस्तेषां २५
क्रियां करोति स एव मम माता भगिनो माता च ।-

॥ चतुर्थोऽध्यायः ॥

१ वीजवाक्यस्य दृष्टान्तः १० तस्य तात्पर्यं २१ प्रक्षोभस्य दृष्टान्तः २४ सारवधानं
अथनादेशः २६ वीजनर्दनस्य दृष्टान्तः २० सप्तपत्न्य दृष्टान्तः २२ चम्यास्य दृष्टान्तः
कथाः २५ तर्जनेन समुद्रस्य निरुत्तरकरणं ।

अनन्तरं स समुद्रतटे पुनरुपदेष्टुं प्रारभे; ततस्तत्र वज्रज्जनां समाग- १
मात् स सागरोपरि नौकामादृश्य समुपविष्टः; एवं धर्मैः लोकाः समुद्रकुले
तस्थुः । तदा स दृष्टान्तकथाभिर्बहुपदिष्टवान् एवमुपदिश्य कथितवान् । २
अवधानं कुरुत, इको वीजवप्ता वीजानि वतुं गतः; वपनकाले कियन्ति ३
वीजानि मार्गपार्श्वे पतितानि तत आकाशीयाः यक्षिण इत्य तानि ४
चखादुः । एवं कियन्ति वीजानि स्वल्पमृत्तिकावत्पाषाणभूमौ पतितानि ५
तानि मृदोन्मत्वात् शीघ्रमकुरितामि; किन्तूदिते सूर्ये दग्धानि तथा ६
मूलाग्राम्नाधोगतत्वात् शुष्काणि च । एवं कियन्ति वीजानि कण्टकिवन- ७
मध्ये पतितानि ततः कण्टकानि संवृद्धा तानि जग्रमुत्तानि न च फलि-
तानि । तथा कियन्ति वीजान्युत्तमभूमौ पतितानि तानि संवृद्धा ८
फलान्युत्पादितानि, एवं कियन्ति वीजानि चित्रशृणानि कियन्ति षष्टि-
गुणानि कियन्ति शतगुणानि फलानि फलितवन्ति । अथ स तानवदत् ९
यस्य आतुं कौण्डिन् सः स शृणोतु ।

तदनन्तरं निर्जनसमये तत्सङ्गिनो द्वादशशिष्याश्च तं तद् दृष्टान्त- १०
वाक्यस्यार्थं पप्रच्छुः । तदा स तानुदितवान् ईश्वरराज्यस्य निगूढवाक्यं बोधुं ११
द्युष्माकमधिकरोस्ति किन्तु ये वद्विर्भूताः ते पश्यन्तः पश्यन्ति किन्तु न १२
जानन्ति, एवं शृण्वन्तः शृण्वन्ति किन्तु न बुध्यन्ते चेन्नै ममःसु कदाचि'
परिवर्त्तितेषु तेषां पापान्यमोचयिष्यन्त, अतोहेतोस्तान् प्रति दृष्टान्तैरेव
तानि मया कथितानि । अथ स कथितवान् द्यूथं किमेतद् दृष्टान्तवाक्य १३
न बुध्यन्ते तर्हि कथं सर्वान् दृष्टान्तान् भोक्तव्ये । वीजवप्ता वाक्यरूपाणि १४
वीजानि वपति; तत्र ये ये लोका वाक्यं शृण्वन्ति किन्तु श्रुतमात्रान् श्रैतान्

१५ श्रीमान्मया तेषां मनःसुप्तानि तानि वाक्यरूपाणि बीजान्यप-
 १६ नयति तस्य मार्गपर्यं उत्पत्तीजभूमिस्वरूपाः । एवं ये जना वाक्यं
 मुक्ता परमानन्देन गृह्णन्ति किन्तु यदि सौख्यभावात् किञ्चित् कालमात्रं
 १७ तिष्ठन्ति तत्पश्चात् तदाप्यहेतोः कुत्रचित् क्लेश उपद्रवे वा समुपस्थिते
 १८ तदैव विभ्रं प्राप्नुयन्ति तस्य उत्पत्तीजपाषाणभूमिस्वरूपाः । एवं ये जनाः
 कथां गृह्णन्ति किन्तु धार्मिकी चिन्ता धनभ्रान्ति विषयलोभश्च एते
 १९ बन्धे उपस्थित्य तं कथां पश्यन्ति ततः सा विफला भवति तस्य उत्पत्तीज-
 २० वक्रपङ्कटभूमिस्वरूपाः । एवं ये जना वाक्यं मुक्ता गृह्णन्ति तेषां कस्य
 वा निब्रद्गुणानि कस्य वा पट्टिगुणानि कस्य वा व्रतगुणानि कस्यापि
 भवन्ति तस्य उत्पत्तीजोर्वरभूमिस्वरूपाः ।

२१ तदा कोऽपरमपि कथितवान् कोपि जनो दीपाधारं परित्यज्य द्रोण-
 स्थाधः खट्वाया अधो वा स्थापयितुं दीपमानयति किं ? अतोहेतो र्धन्य प्रका-
 २२ श्यमाने तादृक् किमपि लुब्धायितं वस्तु नास्ति । एवं यद् व्यक्तं न भवि-
 २३ श्यति तादृक् किमपि गुप्तं वस्तु नास्ति । अस्मिन्नेतन्मार्गः स गृह्यते ।
 २४ अपरमपि कथितवान् यूथं यद् यद् वाक्यं गृह्येत तच्च सावधाना
 भवत एते यूथं येन परिमाणेन परिमाद्य तेनैव परिमाणेन सुखार्थमपि
 २५ परिमायते ; एवं मनोनिवेशिनो यूथं युष्मभ्यमधिकं दास्यते । यस्याश्वे
 वर्द्धते तस्यै अपरमपि दास्यते किन्तु यस्याश्वे न वर्द्धते तस्य यत्
 किञ्चिदस्ति तदपि तस्मान्नेभ्यते ।

२६ अनन्तरं ४ कथितवान् एको लोकः केने बीजान्युक्ता निव्रति ; परन्तु
 २७ दिवानिशं जायत तिष्ठत्यपि तदीजं येन प्रकारेणाकुरयति तत् स न
 २८ जानाति ; यतोहेतोः प्रथमतः पचाति ततः परं कनिष्ठानि तत्पश्चात्
 २९ कनिष्ठपूर्वानि ग्रन्थानि भूमिः स्वयमुत्पादयति ; किन्तु फलेषु पक्षेषु ब्रह्म-
 च्छेदनकारणं ज्ञात्वा स तत्त्वार्थं ग्रन्थानि विनष्टि, अनेन तुलसीशर-
 राशं ।

३० पुनः लोकययद् ईश्वरराजं केन समं केन वस्तुना सर्वं वा तदुपमा-

स्वामि । तत् सर्वेकेन तुल्यं यतो यदि वपनकाले सर्वपवीर्जं सर्वदृष्टि- २१
वीक्ष्यवीजात् सुदं किन्तु वपनात् परम् अक्षुरयित्वा सर्वशाकाद् सुदं २२
भवति, एवं तस्य सुदयः प्राज्ञा आयत्ते ततस्तच्छायां पक्षिण आसयन्ते ।

इत्थं तेषां बोधानुरूपं सोऽमेकदृष्टानैस्त्वानुपरिदृष्टवान् दृष्टान्तं विना २३
कामपि कथां तेभ्यो न कथितवान् पश्यान् निर्जने स शिष्यान् सर्वदृष्टा- २४
न्नाथे बोधितवान् ।

एवं तद्दिनस्य सगंधार्चां स तेभ्योकथयत् आगच्छतवर्धपारं याम् । तदा २५
ते लोकान् विमृश्य तमविसृज्यं गृहीत्वा नौकया प्रतस्त्रिरे; अपरा अपि- २६
नां वसत्यां नृदृष्टिताः । ततः परं महास्रज्जगमात् नौदीक्ष्यमाना तरङ्गेषु २७
कलैः पूर्णाभवत् । तदा स नौकापश्चाद्भागे उपधाने सिरे निधाय नि- २८
द्रित आसीत् ततस्ते ते जागरयित्वा जगदुः, हे प्रभो, अस्माकं प्राण यामि
किमन भवतस्मिन्ना नास्ति । तदा स उवाच वायुं तर्जितवान् समुद्र- २९
सोऽन्तवान् प्राक्तः सुस्त्रिरस भव ततो वायौ निदृष्टोऽभिर्मिस्ररज्जुभूत् ।
तदा स तानुवाच यूयं कुत यतादृक्प्रक्षालुता भवत । किं वो विमृशो ३०
नास्ति । तस्मात्तस्मादभीताः परस्परं वक्तुमारेभिरे, अहो वायुः भित्तु- ३१
यास्य निदेशग्राहिषौ कीदृगयं मनुजः ।

५ पञ्चमोऽध्यायः ।

१ अनेकभूतपक्षारोऽयं करणं २१ अथापककन्यारोऽयं करणं चैवमनं २५ प्रहर-
रोऽयारोऽयं करणं २५ अथापककन्यायै जीवनदानम् ।

अथ ते विष्णुपारं गत्वा गिदरीयप्रदेश उपतस्थुः । नौकातो निर्गत- १
त्वाद् अपविचभूतग्रस्त एकः शशानादेत्य तं साक्षात् पक्षारः । स शशाने- २
ऽवासीत् कोपि नं गृह्णन्तेन नृद्धा स्थापयितुं नाशकोत् । अने धीरं वारं ३
निगडेन गृह्णन्तेन च स बह्वेपि गृह्णन्तेनमाह्वय मोचितवान् निगडस्य ४
भक्षो खण्डं खण्डं कृतवान् कोपि तं वशीकर्तुं न शशक । दिवा निशं सदा ५
पर्यन्तं शशानस्य भक्षित्वा चीत्प्रवृत्तं कृतवान् यावन्मिष स्वयं संकलितवान् । स ६
धीर्गुं दूरात् पश्यन्नेव धावन्तं प्रलनाम् । एवमुचैवन् उवाच हे सर्वोपरिस्व ७

- ईश्वरकुलं धीशो भवता सह मे कः सम्बन्धः । अहं त्वामीश्वरेण प्रापये मां सा
 ८ वातस्य । ततो धीशुर्लोकं कथितवान् रे अपविषभृत, अस्माकुर्वद्विर्बिम्बम् ।
 ९ अथ यं तं दृष्टवान् किमो नाम ? तेन प्रत्युक्तं वयस्येनेके ऽस्माकनोऽस्माकम्
 १० वाहिनी । ततोऽस्मान् देवाश्च प्रेषयेति ते तं प्रार्थयन्त । तदाक्षिं कर्त्तुं
 ११ किकवा दृष्टुं वराहव्रजं सरस्वासीत् । तस्माद् भूता विनयेन जगदुः, अर्जु
 १२ वराहव्रजम् आश्रयितुम् अस्मान् प्रहिषु । योऽनुगच्छतास्तेऽपविषभृत
 १३ वरिर्निर्भाष वराहव्रजं प्राविशन् ततः सर्वे वराहा वस्तुतस्तु प्रायोदिसदृश
 १४ वंशजकाः कटकेन महाजवाद् धावन्तः सिन्धौ प्राद्यान् जङ्गः । तस्माद्
 १५ वराहपाशकः पक्षाधमायाः पुरे यामे च तदासी कक्षयाक्षकुः । तदा
 लोका अदितं तत्कार्त्थं द्रष्टुं वरिर्जम्पुः, एवं धीशोः सन्निधिं गत्वा
 तं भूतयसं, अर्थाद् वाहिनीभूतयसं वरं शक्त्वां वचेतमं समुपविष्टश्च दृष्ट्वा
 १६ किमुः । ततो दृष्टतत्कार्त्थलोकाक्षस्य भूतयस्य नरस्य वराहव्रजस्यापि तां
 १७ यद्वर्त्तमानासुः । ततोऽस्योमातो यातुं धीशुं विनेतुमारेभिरे । अथ
 १८ तस्य नौकारोक्षणकाले च भूतमुखो ना धीशुना सह स्थातुं प्रार्थयन्त ; किन्तु
 १९ यं तममनुमन्त्र्य कथितवान् त्वं मित्रात्मीयाणां समीपं गच्छस्व गच्छ एवं
 २० प्रभुस्त्वयि कृपां कृत्वा यानि कर्त्तव्याणि कृतवान् तानि तान् प्रापय । अतः च
 प्रस्थाप्य दिकापसिदेने योऽनुना कृतं तत्सर्वकार्त्थं कर्त्तुं प्रचारयितुं प्रार-
 भवान् ततः सर्वे लोका आसुर्यं मेनिरे ।
 २१ अनन्तरं धीशै नावा पुनरन्वपारजन्तीर्षं सिन्धुतटे च तिष्ठति सति
 २२ तस्यमोषे वज्रलोकाणां समागमोऽभूत् । अपरं याद्यीर नावा कस्यापि
 भजनमदृष्ट्वाधिप आगत्य तं दृष्ट्वैव चरणयोः पतिम्वा वज्र निवेश कथित-
 २३ वान्, सम कन्या मृतप्रायाभूद् अतोभवानेत्य तदारोग्याय तस्या गच्छेत्सम्भ
 २४ अर्पयतु तैवैव सा जीवति । तदा धीशुसेन सह चक्षितः क्रिन्तु तस्य-
 स्माद् वज्रलोकाश्चक्षित्वा तद्भावे पतिताः ।
 २५ अथ दादव्रवर्षाणि प्रदररेगिण धीर्था विक्रियकाणां नागाविक्रि-
 २६ त्याभिश्च दुःखं भुङ्क्वन्तो च सर्वेऽस्त्रं व्यथित्वापि नरैराम्यं प्राप्ता च पुनरपि

वीक्षितावीच वा स्त्री वा धीमो वीर्यो प्राप्य मनसाकथयन् धन्यं तस्मात् २७
 वक्ष्यमाणं स्मृतं कथेयं तदा रोगहीना भविष्यामि । अतोहेतोः वा लोका- २८
 रक्षमणे तत्पश्चादागत्य तस्य वक्षं परार्धं । तेनैव तत्त्वार्थं तस्मा रक्तलोतः २९
 शृङ्खलं एवं स्पर्शं तस्माद् रोगान्मुक्ता इत्यपि हेतुः शुभता । अथ स्वस्मात् ३०
 शक्तिर्निर्मेता वीर्युरेतन्मनसा ज्ञात्वा लोकनिवर्धं प्रति सुखं व्यावृत्तं दृष्ट-
 वान् केन महर्षं स्मृतं । ततस्तस्य त्रिव्याजेषुः भवतो वपुषि लोकाः संवर्ध- ३१
 न्ति तद् ब्रह्म । केन महर्षं स्मृष्टमिति कुतः कथयति । किन्तु केन तत्कार्यं ३२
 ज्ञातं तद् ब्रह्म वीर्युश्चतुर्दिशो दृष्टवान् । ततः सा स्त्री भीता कम्पिता च ३३
 स्त्री स्वस्मा दक्षप्रसन्नित्वा जातेति ज्ञात्वागत्य तस्मिन्मुखे पतित्वा सर्व-
 लुप्तानां वक्षं तस्मै कथयामास । तदानीं वीर्युस्तां गदितवान् हे कन्ये तव ३४
 प्रतीतिस्त्वाम् अरोगान्मकरोत् त्वं चेमेण ब्रज स्वरोगायुक्ता च तिष्ठ ।

इतिवाक्पवनकाशे भजनगृहाधिपस्य निवेद्यन्तस्त्वोका इत्यादिपं ३५
 वभाषिरे तव कन्या गृता तस्माद् भुवं पुनः कुतः क्षिप्वापि । किन्तु वीर्यु- ३६
 शब्दं वाक्यं सुखेन भजनगृहाधिपं गदितवान् मा भैवीः केवलं विचरिषि ।
 अथ पितरौ बाहुव् तद्भ्राता बोद्धन् च एतान् विना कर्मपि स्वपश्चाद् ३७
 यातुं आदिष्टवान् । तस्य भजनगृहाधिपस्य निवेद्यन्ममोपम् आगत्य ३८
 कस्यहं बहुरोदनं विद्यापस्य कुर्महेता लोकान् ददर्श । तस्मान् ३९
 निवेद्यन् प्रविश्य मोक्षवान् यूयं कुत इत्थं कस्यहं रोदनस्य कुदय । कन्या
 न गृता मित्राति । तस्मान्ने तमुपजहसुः किन्तु वीर्युः सर्वान् वदित्वा ४०
 कन्यायाः पितरौ स्वर्गद्विजस्य गृहीत्वा यत्र कन्यासीत् तत्स्नानं प्रवि-
 द्ष्टवान् । अथ य तस्याः कन्याया इत्यौ हत्वा तां कभापे ढालीया क्रुद्धौ, ४१
 अर्धतो हे कन्ये, अहमाज्ञापयामि, तमुप्तिष्ठ । तेनैव तत्त्वार्थं वा द्वादश- ४२
 वर्षवयस्य कन्या प्रोत्पाद्य चक्षुःसुमारिभे; इतः सर्वे महाकिस्रार्थं गताः ।
 तत एतस्मै किञ्चित् व्याधे दत्तेति कथयित्वा एतत्कार्यं कर्मपि न ज्ञाप- ४३
 यतेति ब्रुवमादिष्टवान् ।

६ पटोऽध्यायः ।

सौहृदसाधनार्थं ७ विधेयः सन्निधानं १० योऽनृत्यकस्य वयः १० सौहृद-
विनाशजनकम् ११ पञ्चपुत्रदिनार्थः पञ्चपुत्रवर्जितभोजनम् ११ विधौ चतुर्णां
अनर्थं ३२ वक्रलोकारोन्मेषकम् ।

- १ अन्नकरं स तत्संज्ञात् प्रख्यातः संप्रदेशमागतः शिष्यान् तत्पश्चाद्
- २ गताः । अथ विश्रामसारे सति स भजनगृहे उपदेशुमारब्धवान् ततो-
मेवे लोकास्तत्कथां युक्ता विस्मिता जगदुः, अथ मनुजस्य देवद्वी साक्ष्य-
मिषा कक्षाज् जाता । तथा स्वप्नराश्वाम् इत्यमहुतं कथं कर्तुम् इत्यसौ
- ३ कथं ज्ञानं इत्तम् । किमर्थं मरिचमः पुनस्तथा नो । एवं किमर्थं चाक्षुष-
वोचि चिह्नदाग्निनां भ्राता नो । एवम् अथ भगिन्ः किमिहास्मानिःवह
- ४ नो । इत्वं ते तदर्थं प्रयच्छं गताः । तदा योऽनुसेभ्योऽन्यवत् स्वर्गं स्वकुटु-
- ५ म्नान् स्वरिजनां विना कुत्रापि भविष्यदादी भवत्तातो न भवति । अप-
रथ तेषामप्रत्ययात् स विस्मिनः एवं कियतां रोगिणां वपुःपु हस्तम् अप-
थिला केवलं तेषामारोग्यकरणाद् अन्यत् किमपि विचकार्यं कर्तुम् न शक्तः ।
- ६ अथ स चतुर्दिक्षुस्थामान् भूमिना उपदिष्टवान् । एवं दादशमिथ्यान
- ७ चाक्षुषं अमेधभूतान् वशीकर्तुं शक्तिं दत्त्वा तेषां दौ दौ जनौ प्रेषितवान् ।
- ८ पुनरित्यादिभूद् द्यूतम् एकैकां घट्टिं विना वक्षस्मयुद्धः पूषः कटिबन्धे ताध-
- ९ क्षप्यश्च एषां किमपि मा गृह्येत । मार्गवाचायै पादेवृषानहौ दत्त्वा दे
- १० उन्नरीचे मा परिधत्त । अपरमयुक्तं तेन सूचं वक्षां पुष्पां यस्य निवेजनं
- ११ प्रवेक्ष्य तां पुरीं यावत्त्यक्ष्य तावत् तन्निवेजने स्नाक्ष्य । तत्र यदि केपि
युष्माकमातिथ्यं न विदधति युष्माकं कथासु न गृह्यन्ति तर्हि तत्संज्ञात्
प्रसन्नमन्मथे तेषां विवहं धाव्यं दातुं स्वपादानां स्थाप्य रजः सप्तातयत ;
अहं युष्मान् चयाधे वर्षमि विचारदिने तज्जनस्त्वावज्ञातः सीदोन्
- १२ अमोरा नगरघोरवक्षा सञ्चतरा भविष्यति । अथ ते गत्वा लोकाणी
- १३ मनःपरवर्तनीः कथाः प्रचारितवन्तः । एवमेकान् भूतांश्च त्याजित-
वन्तस्तथा तैस्तेन मर्दयित्वा बहून् जनानरोमानवाहुः ।
- १४ इत्वं तस्य सुस्मात्तिसतुर्दिशो व्याप्ता तदा हेरीद् राजा तच्चिन्म

कथितवान् योद्धन् मञ्जकः शत्रूणां च उन्निवृत्तः अतोहेतोः सोऽप्यसौ हता
 बहुतक्रियाः प्रकाशयन् । एवं अन्येऽप्यथ ययम् श्लिषः केपि केपि १५
 कथितवान् एव भविष्यदादी यदा भविष्यदादिनां वृद्ध एकोऽयम् । किन्तु १६
 हेरोद् इत्याकर्षं भाषितवान् कस्याहं शिरश्चिह्नवान् अथ योद्धन् यं य
 शत्रूणां दुदतिष्ठन् । पूर्वं सम्भातः फिलिपस्य पत्न्या उद्धाहं चिकीर्षु हेरोद् १७
 योद्धन् कथयन् सभास्यधूने विवाद्या । अतः कारणात् हेरोद् लोकं प्रस्थितः १८
 योद्धन् धृमा वन्ध्यासुते वृद्धवान् । एवं हेरोदिया तस्यै योद्धन् प्रकुप्य तं १९
 हन्तुम् ऐच्छत् किन्तु न शक्ता कस्याहं हेरोद् तं धार्मिकं सपुत्रस्य ज्ञात्वा
 यच्छन् रक्षितवान् ; एवं तत्कथां श्रुत्वा तदनुसारेण वृद्धिर्न कर्माणि कृत- २०
 वान् वृद्धमनास्तदुपदेष्टुं श्रुतवांसः । किन्तु हेरोद् यदा सज्जनदिने प्रधान- २१
 लोकैः येनानीभ्यश्च गालीलप्रदेशीयैश्चैव लोकैश्च रात्रौ भोज्यमेकं
 कृतवान् तस्मिन् शुभदिने हेरोदियायाः कन्या समेत्य तेषां समसं संगृह्य २२
 हेरोदस्तेन सहापविष्टानाश्च तीक्ष्मजीवनत् ततो नृपः कन्यामाह स मपौ
 यद् याचसे तदेव तुभ्यं दास्ये । एवं प्रपथं कृत्वा कथयत् चेद् राज्याहूर्मपि २३
 याचसे तदपि तुभ्यं दास्ये । ततः सा वरिष्मन्ता समानतरं पप्रच्छ किमहं २४
 याचिष्ये तदा सा कथयत् योद्धन् मञ्जकस्य शिरः । अथ तूष्णं भूपसमीपम् २५
 यद्य याचमाना वदत् क्षणेऽस्मिन् योद्धन् मञ्जकस्य शिरः पात्रे निधाय देहि,
 इतद् याचेऽहं । तस्मात् भूपोऽतिदुःखितः, तथापि स्रष्टव्यस्य सहमे- २६
 जिनाद्यानुरोधात् तदनङ्गीकर्तुं न शक्तः । तत्क्षणे राजा घातकं प्रेष्य तस्य २७
 शिरश्चानेतुमादिष्टवान् । ततः य कारागारं गत्वा तच्छिरश्चिह्ना पात्रे २८
 निधायानोद्य तस्यै कन्यायै दत्तवान् कन्या च स्वमात्रे ददौ । अन्तरं २९
 योद्धन् श्रियास्तदानीं प्राप्यागत्य तस्य क्षुण्णं शत्रूणां स्थापयन् ।

अथ प्रेषिता दीप्तोः सन्निधौ मिलिता एवं यद् यच्च चक्रुः श्रित्या- ३०
 मस्तुश्च तत्सर्ववार्त्तास्तस्यै कथितवन्तः । स तानुवाच सूयं विजयस्नानं मत्वा ३१
 विमानाय यतस्तत्सन्निधौ वृद्धलोकानां समागतान् ते भोक्तुं नाश्वकात्रं
 प्राप्ताः । ततस्तैः नावा विजयस्नानं गुप्तं जग्मुः । ततो लोकनिवृत्तौ ३२

२२ स्नानान्तरचार्यं दृष्ट्वा, स्वमनेके तं परिस्मिन् बाल्यापुरेभ्यः पदैर्त्रयिणा
२३ जयेन् तेषामपि धीश्रोः समीपउपतस्युः । तदा धीशु भोवो सन्निभं लोका-
रक्षार्थं दृष्ट्वा तेषु कस्यां कृतवान् यतसेऽरक्षकमेवा इवासन् तदा स तान्
मानाप्रसङ्गान् उपदिष्टवान् ।

२४ अथ दिवान्ते सति शिष्या इत्य धीशुमूर्ध्विरे, इदं विजयस्नानं दिवा
२५ चावधत्तं । लोकानां किमपि स्वाद्यं नास्ति, अतश्चतुर्दिशु यस्मान् गन्तुं
२६ भोज्यद्रव्याणि क्रेतुश्च तान् विष्टजतु भवान् । तदा स तानुवाच यूयमेव
२७ तान् भोजयत, ततस्ते जगद् धर्मं गत्वा दिव्यतमं स्नानं मुद्रापादैः पूज्यन्
२८ कीला किं तान् भोजयिष्यामः । तदा स तान् पृष्ठवान् युष्माकं सन्निभो
कति पूपा आसते ? गत्वा पश्यत ततस्ते दृष्ट्वा तमवदन् पञ्च पूपा दौ मत्-
२९ सौ च सन्ति । तदा स लोकान् शस्योपरि पंक्तिभिरुपवेशयितुम् आदिष्ट-
वान्, ततस्ते जतं जतं जनाः पञ्चाशत् पञ्चाशज्जनानश्च पंक्तिभिर्भुवि समुप-
३० विविशुः । अथ स तान् पञ्चपूपान् मत्स्यवयस्य धृत्वा स्वर्गं पश्यन् ईश्वर-
गुणान् श्रवणकीर्त्तयद् एवं तान् पूपान् भञ्ज्वा लोकैभ्यः परिवेषयितुं शिष्येभ्यो
३१ इत्तवान् दौ मत्स्यौ च सर्वेभ्यो विभज्य । ततः सर्वे भुक्ताः सन् ।
३२ यन्मतरं शिष्या अवशिष्टैः पूपैर् मत्स्यैश्च पूर्णान् दादम उल्लकान् जगृजुः ।
३३ एते भोक्तारः प्रायः पञ्च सहस्राणि पुरुषा आसन् ।

३४ अथ स लोकान् विष्टज्जैव नावमारोढुं स्वस्त्रादये पारे वैश्वेदापुरं
३५ चातुश्च शिष्यान् वाढमादिष्टवान् । एवं सर्वान् विष्टव्य स प्रार्थयितुं पर्वतं
३६ गतः । ततः सन्ध्यायां सत्यां नौः सिन्धुमथ्य उपस्थिता किन्तु स स्वले
३७ शकाको स्थितः । अथ समुत्सवातवहनात् शिष्या भावं वाहयित्वा परि-
आन्ता इति ज्ञात्वा स निश्चायतुर्थधामे सिन्धूपरि पद्भ्यां प्रजन् तेषां
३८ समीपमेव तेषामपि चातुम् उद्यतः । किन्तु शिष्याः सिन्धूपरि तं प्रजन्तं
३९ दृष्ट्वा भूतमनुभाव इहनुः, यतः सर्वे तं दृष्ट्वा व्याकुलिताः । अतएव धीशु-
४० स्नानं कृतं तैः सहास्रस्य कथितवान् मुक्तिरा भवत, अथमहं आ भेट । अथ
भोक्तारोऽहं तस्मिन् तेषां सन्निधिं गतं वातो निहतः, तेषामने मन्तुः

विक्रिता आस्ये मेनिरे च । यतस्ते मगसां काठिन्यात् तत्पूषीयन् आस्ये ५९
कार्यं न विक्रितवन्तः ।

अथ ते पारं गत्वा निर्निधिरित् प्रदेहमेत्य तट उपस्थिताः । एवं तेषु ५२
भौकानो यद्दिगतेषु तत्प्रदेहीया लोकास्तं परिचित्य चतुर्विधु भावतो यत् ५७
यत् रोनिषो मरा आसन् तान् सर्वान् खट्वोपरि निधाय यत् कुचयित्
तदार्त्तां प्रापुः तत् स्वाभम् आनेतुम् आरेभिरे । तथा यत् यत् यामेयत् यत् ५४
पुरे यत् यत् पथ्याश्च तेन प्रवेष्टः हस्तदत्तमधे लोकाः पीडितान् स्वाप-
यित्वा तस्य चेलयन्त्रिमाचं स्रष्टुम् तेषामर्थं तदनुज्ञां प्रार्थयन्तः ; बावन्तो
लोकाः पश्यन्तु स्वावन्त एव गदाम्भुताः ।

७ सप्तमोऽध्यायः ।

१ अष्टाशितदसौर्भौजनकथा १४ अनुष्ठाशुचिकरसकारसमिर्भवः १४ सुरकै-
विकीयश्रियाः कथारोग्यकरार्थ ११ मधिरकददनरादोग्यकरणम् ।

अमन्तरं यिदृशास्त्रम् आगताः फिरश्शोऽध्यापकाश्च धीशोः समीपम् १
आगताः । ते तस्य किञ्चितः श्रियान् अशुचिकरैः, अर्थाद् अप्रसाक्षितदसौ- २
भुञ्जते दृष्ट्वा तानदूषयन् । यतः फिरश्शः सर्वयिद्वदीयाश्च प्राचां परम्परा- ३
गतवाक्यं सन्नन्य प्रतलेन हस्तान् अप्रसाक्ष्य न भुञ्जते । एवम् आपनादागत्य ४
मञ्जलं विना न स्वादन्ति तथा पानपाचस्य जलपाचस्य पित्तलपाचस्या-
मनस्य च जले मञ्जनं दद्यादीन् यानाचारान् आचरितुं ते शक्नुन्ति
तथान्येपि बहवस्तेषामाचाराः सन्ति । ते फिरश्शोऽध्यापकाश्च धीशू ५
पप्रच्छुः, तव श्रियाः प्राचां परम्परागतवाक्यानुसारेण आचरित्वा अप्रसा-
क्षितकरैः कुतो भुञ्जते । ततः स प्रत्युवाच कपटिनो युष्मान् उद्दिश्य ६
यिशाचियभविष्यदादौ सुक्रमवादीत् । यथा ७

‘ एते लोकाः स्रकीयोष्ठैः संमन्यन्ते तु मां किल ।

किन्तु जप्ता विदूरे हि सन्ति तेषां मर्गमि वै ।

शिवयित्वा विधोन् याज्ञा भजन्ते ते दृथैव मां । ’

यूयं जलपानपाचपाचादीनि मञ्जयित्वा मनुजपरम्परागतवाक्यं ८
रचय किन्तु ईश्वराज्ञां स्रद्धे अपरा ईदृग्मेनेकाः क्रिया अपि कुर्वन्ते ।

८ अन्यथाकथयन् धूर्ध्वं स्वपरम्पराभक्तवाक्येन रक्षायै सत्तन्त्रेण ईश्वराग्नी
 १० शोषयथ । धीमा मुखादारा प्रोक्तमस्मि स्वपितरौ सख्यन्यध्वं यस्तु मातरं पितरं
 ११ वा दुर्व्याकं वक्ति स नितान्तं विच्यतां । किन्तु मदीयेन येन ब्रूयेत्य
 ततोपकारीभवत् तन्निवेदितम् अथौद् ईश्वराय वसन्तम् इदं वाक्यं अदि
 १२ कौपि पितरं मातरं वा वक्ति तर्हि धूर्ध्वं मातुः पितु वौपकारं कर्तुं ते वाक्-
 १३ यथ । इत्थं स्वप्रचारितपरम्परागतवाक्येन धूर्ध्वं ईश्वराग्नां मुधा विध्वजे
 ईदृशान्यन्यान्येकानि कर्माणि कुरुध्वे ।

१४ अथ स लोकानाह्वय बभाषे धूर्ध्वं सर्वे मन्त्राकं प्रवृत्तं बुध्यध्वजम् ।
 १५ वाङ्मादन्तरं प्रविश्य नरममेधं कर्तुं प्रक्रीति ईदृशं किमपि यस्तु नास्ति
 १६ वरम् अन्तराद् वहिर्गतं यदस्तु तन्मनुजम् अमेधं करोति । यस्तु प्रोक्तुं
 १७ जेत्ये स्तः स प्रवृत्तः । ततः स लोकान् दत्त्वा गृहमर्थं प्रविष्टुदा मिथ्या-
 १८ स्तुष्ट्यान्तवाक्याथै प्रपञ्चुः । तस्मात् स तान् जगाद् धूयमपि किमेतादृश-
 बोधाः ? किमपि द्रव्यं वाङ्मादन्तरं प्रविश्य नरममेधं कर्तुं न प्रक्रीति कथा-
 १९ मिमां किं न बुध्यध्वे ? तत् तदन्त नं प्रविशति किन्तु कुचिमर्थं प्रविशति
 २० श्रेष्ठे सर्वभुक्तवस्तुपात्रिणि वहिर्देवे निधायति । अपरमथवादीद् यक्षरा
 २१ क्षिरेति तदेव नरममेधं करोति । धीमान्तराद् अर्थान् मानवानां मनोऽर्थः
 २२ कुचिन्ता परस्त्रीवेष्टानगमनं नरबधसौख्यं लोभो दुष्टता प्रवक्ष्णा कामुकता
 २३ कुदृष्टिरोभरनिन्दा गर्वक्षम इत्यादयो निर्गच्छन्ति । एते सर्वेऽन्तरा-
 दैव नरममेधं कुर्वन्ति ।

२४ अथ स उत्थाय तत्क्षानात् वीरसीदीन् पुरप्रदेशं जगाम तत्र किमपि
 निषेधनं प्रविश्य सर्वैरञ्जातः स्थातुं नतिष्ठके किन्तु गुप्तः स्थातुं न शक्नाक ।
 २५ यतः सुरफैलिकीदेशीयधूमानीर्विशोद्भवस्त्रिधाः कन्या भूतसंज्ञासीन् ।
 २६ सा स्त्री तदात्तो प्राप्य तस्मिन्पद्मागच्छ तथरणयोः पत्नित्वा स्वकन्वातो
 २७ भूतं निराकर्तुं तस्मिन् विमथं कृतवती । किन्तु वीरशूरात्मवदन् प्रथमं
 वाक्काशयन्तु यतो वाक्काशां वाक् गृहीत्वा कुकुरेभ्योनिधेपोऽनुचितः ।
 २८ तदा सा स्त्री तन्वादीन् भोः प्रभो तत् स्वयं तथापि भवाधः स्वा-

सुकुराः शालागामतिरिक्तपूषान् खादन्ति । ततः शोकयन् रतम् कथा- २८
चेतोः सकुञ्चसा चाहि तव कन्यां त्यक्त्वा भूतो गतः । अथ सा स्त्री गृहं २९
गत्वा कन्यां भूतत्यक्तं प्रव्याख्यतां ददर्श ।

पुनश्च स शोरसीदेन पुरप्रदेशाभां प्रस्त्राय दिकापलिदेशस्य प्रान्तर- ३१
भागेन गालीज्जलधेः समीपं गतवान् । तदा लोकैरेकं बधिरं वन्ददश्च ३२
नरं तस्मिन्कटमानीय तस्य गात्रे हस्तमर्पयितुं विनयः कृतः । ततो योशु ३३
लौकारश्चात् तं निर्जनमानीय तस्य कर्णयोरङ्गुली र्ददौ मिथीवं दत्त्वा च
तच्छिङ्गां पश्यन् । अनन्तरं स्वमीं निरीक्ष्य दीर्घं निश्वास्य च तमवदत् इत्- ३४
क्तः अर्थान् मुक्तोभूत्वा । ततस्तत्पुत्रं तस्य कर्णां मुक्तौ जिह्वायाश्च ३५
जाद्यापगमात् स सुस्पष्टवाक्यमकथयत् । अथ स तान् वाढम्रियादिदेश ३६
यूयमिमं कथां कस्यैचिदपि मा कथयत किन्तु स यति न्यवेधत् ते तति
बाहुल्येन प्राधारयन्, एवं तेऽतिचमत्कृत्य परस्परं कथयामासुः स बधिरास ३७
अवणशक्तिं मूकाय च कथनशक्तिं दत्त्वा सर्वं कर्मोत्तमरूपेण चकार ।

८ अष्टमोऽध्यायः ।

१ सप्तपूषकियक्तल्लोचयतुः सप्तसप्तपुषप भोजनं १० मन्त्रीयचिह्नं दर्शयितुम्
आनन्तीकारः १४ शिक्षारूपकियक्तया २९ आभ्यास जेपदानं २७ लोहनिर्णयः ३१
लोहस्य समस्तभोजीयमविध्यङ्ग्यं । ३४ अनुज्ञासिक्तोकान् प्रत्युपदेशः ३६ भवि-
ष्यदप्ययम् ।

अपरश्च तदा तत्समीपं नहवेलोका आयाताः एवं तेषां भोज्यद्रव्याभावाद् १
योशुः शिष्याणाह्वय जनाद्, लोकनिवहे मम कृपा जायते ते दिनत्रयं २
मया साङ्गं सन्ति तेषां भोज्यं किमपि नास्ति, एवं तेषां मध्येऽनेके दूराद् ३
आगताः, अमुकेषु तेषु मया खम्टहमभिप्रक्षितेषु ते पथि क्लमिष्यन्ति ।
शिष्या अवादिषुः, यताक्तो लोकान् तर्पयितुम् अथ प्रान्ते के पूषान् प्राप्तुं ४
शक्नुवन्ति? ततः स तान् पप्रच्छ दुश्प्रकं कति पूषाः सन्ति? तेऽकथयन् ५
सप्त । ततः स तालोकान् भुवि समुपेवष्टुम् आदिश्य तान् सप्त पूषान् धत्वा ६
ईश्वरगुणान् अमुकीर्षयामास, एवं भक्ता परिवेषयितुं शिष्यान् प्रति र्ददौ
ततस्ते लोकैश्च परिवेषयामासुः । तथा तेषां समीपे ये दुद्रमस्था आसन् ७

८ तानयादाय ईश्वरगुणान्संकीर्त्य परिवेषयितुम् आदिष्टवान् । ततोऽलोका
९ भुक्ता त्रिंशति मता एवं अवशिष्टास्तैः पूर्णाः सप्त ङ्गका गृहीताः । एते
भोक्तारः प्राचक्षतुः सहस्रपुरुषा आसन् ततः स तान् विषयजैः ।

१० अथ स त्रिवैः सह नावमाह्वय दस्मानूयासोभामगतः । ततः परं
११ फिहस्य आगत्य तेन सह विवदमानाः परीक्षार्थं तमाकाशोयचिह्नं द्रष्टुं
१२ याचितवन्तः । तदासोऽन्मदीर्घं निश्चयाकथयत् एते विस्मयमाना नराः
कुतश्चिह्नं गृह्यन्ते ? युष्मानहं यथार्थं ज्ञौमि लोकानेतान् किमपि चिह्नं
१३ न दर्शयिष्यते । अथ तान् क्षित्वा पुनर्नावम् आह्वय पारमगतान् ।

१४ एतर्हि त्रिवैः पूषेभु विस्वतेषु नावि तेषां सन्निधौ पूष एकएव स्थितः ।
१५ तदानीं योऽस्तान् आदिष्टवान् फिहस्योनां श्वेरोदस्य किण्वं प्रति सतर्काः
१६ सावधानास्तु भवत । ततस्तेऽन्योन्यं विवेचनं कर्तुम् आरेभिरे, अस्माकं
१७ सन्निधौ पूषो नास्तीति हेतोरिमां कथां कथयति । तद् बुद्ध्या योऽस्तोभो-
१८ कथयत् युष्माकं स्थाने पूषाभावान् कुत इत्थं वितर्कयथ । यूयं किमद्यापि
किमपि न जानोथ ? बोद्धुञ्च न शक्नुथ सावदस्य किं युष्माकं मनांसि कठि-
नानि सन्ति ? सत्सु भेषेषु किं न पश्यथ ? सत्सु कर्णेषु किं न शृणुथ ? न स्मरथ
१९ च । यदाहं पञ्च पूषान् पञ्चसहस्राणां पुरुषाणां मध्ये भङ्गा दत्तवान् तदानीं
यूयम् अवशिष्टपूषैः पूर्णान् कतिङ्गकान् गृहीतवन्तः ? तेऽकथयन्
२० दादशङ्गकान् । अपरस्तु यदा सतुः सहस्राणां पुरुषाणां मध्ये पूषान् भङ्गा
ददां तदा युष्माभिरतिरिक्तपूषानां कतिङ्गकान् गृहीतवन्तः ? ते कथया-
२१ मासुः सप्तङ्गकान् । तदा स कथितवान् तर्हि यूयम् अधुनापि कुतो बोद्धं
न शक्नुथ ?

२२ अमन्तरं तस्मिन् वैतथैदानगर उपस्थिते सति लोका अन्धमेकं गरं
२३ तत्समीपमानीय तं स्पृष्टुं तं प्रार्थयाञ्चकिरे । तदा तस्यान्धस्य करौ गृही-
त्वा नगराद् वह्निर्दीप्तं नीतवान् ; अथ तन्नेत्रे निहीतं दत्त्वा तद्वापि च हस्ताव्
२४ अर्पयित्वा तं पप्रच्छ किमपि पश्यसि ? तदा स नेत्रे उन्मील्य जगाद् दृष्टवन्
२५ मनुजान् गच्छतो निरोधे । ततो योऽस्तुः पुनस्तस्य मथनया ईस्तावर्पयित्वा

तस्मै त्वेव ज्ञानीत्यथामास, तस्मात् स स्वसौ भूत्वा स्पष्टरूपं सर्वलोकान्
ददर्श। ततः परं त्वं ग्रामम् मा गच्छ ग्रामस्थं कमपि च किमप्यनुकृता भिक्ष- २६
मृष्टं वाहि कथामेतां कथयित्वा योऽशुखं निजमृष्टं प्रति प्रक्षितवान् ।

अनन्तरं शिष्यैः सहितो योऽशुः कैशरीयाफिलिपिपुरं जगाम २७
एवं पथि गच्छन् तानपृच्छत् कोहम् अत्र लोकाः किं वदन्ति ?
ते प्रत्युचुः त्वां कोहम् मन्त्रकं वदन्ति किन्तु केपि केपि शक्तिं वदन्ति ;
अपरे केपि केपि भविष्यद्वादिनाम् ऐकाग्रज इति वदन्ति । अथ स २८
तानपृच्छत् किन्तु कोहम् इत्यत्र यूयं किं वदथ ? तदा पितरः प्रत्यवदन् २९
भवान् अभिषिक्तत्वात् । ततः स तान् गाढमादिशद् यूयं मम कथां ३०
कक्षैचिदपि मा कथयत ।

मनुष्यपुत्रेणावश्यं बहवो यातना भोक्तव्या एवं प्राचीनलोकैः प्रधान- ३१
द्याजकैरध्यापकैश्च स निन्दितः सन् इतो भविष्यति इतोयदिने ज्ञत्वा-
स्थितिं च, योऽशुः श्रिव्यानुपदेष्टुमारभ्य कथामिमां स्पष्टमाचष्ट । तस्मात् ३२
पितरस्तस्य हसौ धृत्वा तं तर्जितवान् । किन्तु स मुखं परावर्त्य शिष्य- ३३
गणं निरोक्ष्य पितरं तर्जयित्वावादीद् दूरो भव विप्रकारिन् ईश्वरीय-
कार्यादपि मनुष्यकार्यं तुभ्यं रोचते तरां ।

अथ स लोकान् शिष्यांश्चाह्वय जगाद् यः कश्चिन् मामनुगन्तुम् ३४
इच्छति स आत्मानं दाम्बुतु, एवं स्वपुत्रं मृष्टीत्वा मत्पश्चाद् आयातु ।
यतो यः कश्चित् स्वप्राणं रक्षितुमिच्छति स तं हारयिष्यति किन्तु यः ३५
कश्चिन् मदर्थं सुखं वा दार्ढ्यं प्राणं हारयति स तं रक्षिष्यति । अपरश्च ३६
मनुजः सर्वं जगत् प्राप्य यदि स्वप्राणं हारयति तर्हि तस्य को लाभः ? एवं
नरः स्वप्राणविनिमयेन किं दातुं शक्नोति ? एतेषां व्यभिचारिणां पापि- ३७
नाश्च लोकानां शास्त्राद् यदि कोपि मां मत्कथां वा लज्जास्पदं जानाति
तर्हि यदा मनुजपुत्रो धर्मदूतैः सह पितुः प्रभावेनागमिष्यति तदा सोपि ३८
तं लज्जास्पदं ज्ञास्यति ।

अथ स तानवादीन् युष्मभ्यमहं यथार्थं कथयामि ईश्वरराज्यं पराक्रमे- ३९

लोपस्मितं न दृष्ट्वा मृत्युं नास्मादित्यते, अथ दृष्ट्वायमानानां मध्येषि
तादृशा लोकाः सन्ति ।

६ नवमोऽध्यायः ।

१ लोदस्यान्वर्तुमिच्छामस् रक्षितमिच्छामः १७ एकमुक्तमभिरुतपक्षस्य सायककरणं
२० लभ्यतेः श्लाघामेजानस्य च कथा २१ मेघलनिर्ययः २८ लोदस्य नामोप-
देष्टव्यः ।

१ अथ पञ्चदिनेभ्यः परं धीशुः पितरं याकुवं पोद्गमञ्च संगृहीत्वा गिरे-
२ रुचस्य निर्जनस्थानं गत्वा तेषां प्रत्यक्षे मूर्त्यन्तरं दधार । ततस्तस्य परिधेयं
३ ईदृशं उज्ज्वलहिमपाण्डुरं जातं यद् अगति कोपि रजको न तादृक्-
४ पाण्डुरं कर्तुं शक्नोति । अपरञ्च रक्षियो मुक्ता च तेभ्यो दर्शनं दत्त्वा धीशुना
५ सह कथनं कर्तुमारेभान्ते । तदा पितरो धीशुमवादीद् द्वे गुरोऽश्लाकमथ
स्थितिरुत्तमा ततश्च वयं जलकृते एका मुखाकृते एका रक्षियकृते चैका
६ एतास्त्रिभिः कुटीर्निर्भयाम । किन्तु स यदुक्तवान् तत् स्वयं न बुबुधे घतः सर्वे
७ विभयाक्षुः । एतर्हि पयोदस्तान् कादयामास, एवं ममायं प्रियः पुत्रः कथा-
८ यामस्य ममांसि निधत्तेति नभोवासी तन्मेघान्निर्ययैत् । अथ इडासे
९ पतुर्दिशो दृष्ट्वा धीशुं विना सैः सहितं कमपि न ददृशुः । ततः परं
गिरिरवरोचनकाले स तान् गाढम् इत्यादिदेव याक्नरसूयोः श्लाघा-
नादुत्थानं न भवति तावत् दर्शनस्यास्य वार्त्ता युष्माभिः कस्यैचिदपि
१० न कथ्या । तदा श्लाघानादुत्थानस्य कोभिप्राय इतिविचार्य ते तदाक्यं
११ स्नेहं गोपायाक्षुकिरे । अथ ते धीशुं पप्रच्छुः प्रथमत रक्षियेनागन्तव्यम्
१२ इति वाक्यं कुत उपाध्याया आज्ञः । तदा स प्रत्युवाच रक्षियः प्रथममेव सर्व-
कार्थार्थां परिपाटीं करिष्यति तथा नरपुत्रस्यायं लिपि र्वयस्ते तथैव
१३ सोपि बद्धदुःखं प्राप्य श्रवणास्ते । किन्त्वहं युष्मान् वदामि, रक्षियार्थं
लिपि र्वयस्ते तथैव स एव ययौ, एवं लोकाः स्नेहानुरूपं तमभि व्य-
हरन्ति स्म ।

१४ अनन्तरं स शिष्यसमीपमेव तेषां पतुःपार्श्वे तैः सह वज्रजगान् विवद-

१५ मागाध्यापकांश्च दृष्टवान् किन्तु सर्वलोकास्तं दृष्ट्वैव चमत्कृत्य तद्

आसन्नं धावन्तस्त्रं प्रेषेयुः । तदा योऽरुधापकानप्राप्नोद् एतैः सह धूवं किं १४
 विवदध्वे? ततोऽसौ कार्मा कश्चिदेकः प्रत्यवादीत् हे गुरो मम सुखं मूकं भूत- १७
 धृतञ्च भवदासञ्चम् आनयं । यदा यदासौ भूतस्तमाक्रमते तदैव पात- १७
 यति तथा स फेणायते, एवं दन्तैर्दन्तान् घर्षति क्षोणो भवति च ततो
 वेतोऽसौ भूतं त्याजयितुं भवत्स्थान् निकषा निवेदितवान् ते न श्रेष्ठः ।
 तदा स तमवादीत् रे अविश्वाशिनः सन्ताना युष्माभिः सह कति १८
 कालानहं स्यास्यामि? अपरान् कति कालान् वा व आचारान् संहिये?
 तं भद्रासन्नमनयत । ततस्तत्सन्निधिं स आनीयत किन्तु तं दृष्ट्वैव २०
 भूतो बालकं धृतवान् स भूमौ पतिता फेणायमानो लुलोठ ।
 तदा स तत्पितरं पप्रच्छ, अस्मैदृष्टो दृष्ट्वा कति दिनानि भूता? ततः २१
 सोवादीत् बाल्यकालात् । एवं नाशयितुं भूतोयं बह्वाराम् वञ्छा जले च २२
 न्यक्षिपत् किन्तु यदि भवान् किमपि कर्तुं शक्नोति तर्हि दद्यां कृत्वास्मान्
 उपकरोतु । तदा योऽरुस्तमवदत् यदि प्रत्येतुं शक्नोषि तर्हि प्रत्ययिने २३
 जगाद्य सर्वं साध्यम् । ततस्तत्क्षणं तद्बालकस्य पिता प्रोक्षे हवन् साम् २४
 नेत्रः प्रोवाच प्रभो प्रत्येमि ममाप्रत्यर्थं प्रतिकुरु । अथ योऽरु लौकिकज्ञं २५
 धावित्वा यान्तं दृष्ट्वा तमपूतभूतं तर्जयित्वा जगाद् रे बधिर मूकभूत
 त्वमेतस्माद् वर्हिर्भव पुनः कदापि माश्रयेनं त्वामहम् इत्यादिशामि । तदा २६
 स भूतस्योत् शब्दं कृत्वा तमापीद्य वर्हिर्जगाम ततो बालको स्तकक्षयो
 बभूव तस्मादयं स्तनदत्यनेकं कथयामासुः । किन्तु करौ धृत्वा योऽरुने- २७
 स्थापितः स उत्तस्थौ । अथ योऽसौ गृहं प्रविष्टे शिक्षा गुप्तं तं पप्रच्छुः २८
 वयमेवं भूतं त्याजयितुं कुतो न शक्ताः? स उवाच प्रार्थनोपवासौ विना २९
 केनाप्यन्येन कर्माणा भूतमीदृशं त्याजयितुं ॥ शक्यं ।

अनन्तरं स तत्स्थानादित्वा गालीलूमध्येन धौ किन्तु तत् कोपि ३०
 जानीयादिति स नैच्छत् । अपरञ्च स शिष्यानुपदिशन् वभाषे नरपुत्रे ३१
 नरहस्तेषु समर्पयिष्यते ते च तं हनिष्यन्ति तैस्तस्मिन् हन्ते हतोऽदिने स ३२
 उवाचतीति । किन्तु तत्कथां ते नाबुध्यन्त प्रष्टुञ्च विभुः ।

- ३३ अथ घोषः कपर्णाक्षमपुरभागस्य मध्येऽष्टद्वेष्टस्य तानपृच्छद् वत्स-
 ३४ मध्ये यूयमन्येन्यं किं विवदध्वे सः ? किन्तु ते निन्दन्तरासस्यु र्षसात्नेषां
 ३५ कः अष्ठद्वेष्टि वर्त्तेनि तेऽन्येन्यं व्यवदन्त । ततः स उपविश्य दादश्विस्थान्
 आह्वय कभाषे यः कश्चित् प्रधानो भवितुमिच्छति स सर्वेभ्यः शुद्रः सर्वे-
 ३६ षां श्वेकस्य भवतु । तदा स बालकमेकं गृहीत्वा मध्ये समुपविशत्यत् तनसं
 ३७ क्रोडे कृत्वा तानवादीन् यः कश्चिदोदृशः कस्यापि बालस्यातिथ्यं
 करोति स ममातिथ्यं करोति यः कश्चिन्ममातिथ्यं करोति स केवलम्
 ममातिथ्यं करोति तन्न मत्प्रेरकस्याप्यातिथ्यं करोति ।
 ३८ अथ योऽनन्तमब्रवीत् हे गुरो, अस्माकमननुगामिनम् एकं तन्नाम्ना
 भूतान् व्याजयन्तं वयं द्रष्टवन्त, एवमस्माकमपश्चाद्गामिन्वात् तं न्यषेधाम
 किन्तु घोषपुरवदत् तं मा निषेधत यतो यः कश्चिन्मन्त्राणां चिचं कर्ष्यं
 ३९ करोति स सद्दशा मां निन्दितुं न शक्नोति । तथा यः कश्चिद् युष्माकं
 ४० विपक्षतां न करोति स युष्माकमेव सफलः । एवं सः कश्चिद् युष्मान्-स्त्रीष्ट-
 ४१ शिष्यान् ज्ञात्वा मन्त्राणां कैश्चैकेन पानीयं पातुं ददाति युष्मानश्च यथायं
 ४२ वच्मि स फलेन वञ्चितो न भविष्यति । किन्तु यदि कश्चिन्मधि
 विश्वासिनामेष्टां शुद्रप्राणिनां कस्यापि विघ्नं जनयति तर्हि तस्यैतत्कर्ष्यं
 ४३ करणात् कष्टे पेषणीं बद्धा सिन्धौ निक्षेपणं कुशलं । अतः स्मरौ यदि त्वां
 ४४ बाधते तर्हि तौ क्षिप्रं यतः करदयवान् भूत्वा यत्र कीटा न म्रियन्ते
 वज्रिभ्यः न निर्वाति तस्मिन् नरकेऽनिर्वाणानलग्नभात् करहीनस्य
 ४५ स्पर्शं प्रवेक्ष्यैव क्षेमं । तथा तव पादौ यदि विघ्नं जनयतस्तर्हि तौ क्षिप्रं
 ४६ यतो द्विपादवतस्तव यत्र कीटा न म्रियन्ते वज्रिभ्यः न निर्वाति तस्मिन्
 ४७ नरकेऽनिर्वाणवज्रौ निक्षेपात् पादहीनस्य स्पर्शप्रवेक्ष्यैव क्षेमं । एवं स्वनेत्रं
 ४८ यदि त्वां बाधते तर्हि तदप्युत्पाटय यतो द्विनेत्रस्य तव यत्र कीटा न
 म्रियन्ते वज्रिभ्यः न निर्वाति तस्मिन्नरकेऽनिर्वाणवज्रौ निक्षेपाद् शकनेच-
 ४९ क्त ईश्वरराज्ये प्रवेक्ष्यैव क्षेमं । यथा सर्वे बलि र्ववणाक्तः क्रियते तथा
 ५० सर्वैर्जनेषु वज्रिरूपेण खवणेन खवणाक्तः कारियते । खवन् भद्रं

किन्तु यदि सवर्णे स्नादुता तिष्ठति तर्हि कथम् आस्नादयुक्तं करि-
ष्येद्यः ? यत्नं कृत्वा भवत परस्परं प्रेम च कुरुत ।

१० दशमोऽध्यायः ।

१ स्त्रीत्यागकथा २२ शिशूनां पापान् २३ अविद्युक्तोकाशोपदेशः २४ शिष्याणां
सत्कारनियमः २५ शोचस्त्योर्भविष्यद्वाक्यं २६ साङ्गुयोधनोः प्रायेणस्थापाद्युक्तं
२७ अन्त्यायचतुर्दशकम् ।

अनन्तरं स तत्स्थानात् प्रस्थाप्य यद्दैन्यमस्त्यः पारे विज्जदाप्रदेश उप- १
स्थितवान् तत्र तदन्तिके लोकानां समागमे जाते स निजरीत्यनुसारेण पुन-
स्तान् उपदिदेश । तदा पितृभ्यस्तत्समीपम् एव परीक्षामुदिश्य तं पप्रच्छः २
स्वजाया मनुजानां त्यागा न वेति । ततः स प्रत्यवादीद् अत्र कथं मुसा ३
युष्माम् प्रति किमाश्नापयत् ? तज्जुः त्यागपत्रं दत्त्वा स्वपत्नीं त्यक्तुं शक्नोति ४
स इत्यनुमतिं लिलेख । तदा योशुः प्रत्यवाच युष्माकं मनसां काठिन्या- ५
द्वेतो मुसा निदेशमिमम् अलिखत् । किन्तु शृष्टेरादौ ईश्वरो नरान् पुंरु- ६
पेण स्त्रीरूपेण च समर्जः । ततः कारणात् पुमान् पितरं मातरश्च त्याक्त्वा ७
स्वजायायाम् आशक्तिं करिष्यति । तौ द्वाव एकाङ्गौ भविष्यतः ; तस्मात् ८
तत्कालमारभ्य तौ न द्वाव एकाङ्गौ । अतः कारणाद् ईश्वरो यमयोजयत् ९
कोपि ना तं न विचो जयेत् । अथ योशुः गृहं प्रविष्टस्तदा शिष्याः पुन- १०
स्तात्कथां तं पप्रच्छुः । ततः सौवदत् कश्चिद् यदि स्वभार्यां त्यक्त्वा न्याम् ११
उदहति तर्हि स स्वभार्यायाः प्रातिकूल्येन व्यभिचारी भवति । एवं १२
काचिन्नारी यदि स्वपतिं हितान्यपुंसां विवाहिता भवति तर्हि सापि
व्यभिचारिणी भवति ।

अथ शिशून् स्मृतुं लोकैस्तदधिकं शिष्यव आनीयन्त किन्तु १३
शिष्यास्तानानीतवत्सर्जयामासुः । योशुस्तद् दृष्ट्वा क्रुध्यन् जगाद् भिक्षि- १४
कटम् आगन्तुं शिशून् मां वारयत एत एतादृशा ईश्वरराज्याभिका-
रिणः । युष्मानहं यथार्थं वचमि यः कश्चित् शिशून् भूत्वा राज्यलीय- १५
स्व न गृह्णीयात् स कदापि तद्वाज्यं प्रवेष्टुं न शक्नोति । अनन्तरं स १६
शिशून्ने निधाप्य तेषां नाभेषु ध्वस्तौ दत्त्वा शिष्यं बभूवे ।

- १७ अथ सवर्त्तना याति, एतर्हि जन एको धावन् आगत्य तस्मिन्ने जातुनी
 प्राप्तयिता पृष्ठवान् भोः परमगुरो, अनन्तायुः प्राप्तये मया किं कर्त्तव्यं ?
 १८ तदा योशुहवाच मां परमं कुतो वदधि विनेश्वरं कोपि परमो न
 १९ भवति । परस्त्रीं नाभिगच्छ नरं मा चातय स्तेयं मा कुरु मृषामाच्छं मा
 २० देहि हिंसाञ्च मा कुरु पितरौ सख्यन्त्यस्त्र निदेशा एते त्वया ज्ञाताः । ततः
 २१ स्त्रेण प्रत्युक्तं हे गुरो वाच्यकास्त्रादहं सर्वानेतान् आचरामि । तदा योशुस्त्रं
 विलोक्य स्त्रेण सभाषे तवैकस्त्राभाव आस्ते त्वं मत्वा सर्वस्त्रं विजिष्य हरि-
 त्रेभ्यो विभ्राण्य ततः स्वर्गे धनं प्राप्स्यसि ततः परम् एतत् कुशमुन्नाय मद्-
 २२ नुवर्त्ती भव । किन्तु तस्य बडविभवविद्यमानत्वात् स इमां कथामाकर्ण्य
 २३ विषयोदुःखितश्च सन् अगाम । अथ योशुस्त्रुर्देवो गिरोत्सु शिष्यान्
 २४ अवादीत् धनिलोकानाम् ईश्वरराज्यप्रवेशः कीदृग्दुष्करः । तस्य कथातः
 शिष्याश्चमच्चकुः किन्तु स पुनरवदद् हे वाचका ये धने विद्यमस्मि तेषाम्
 २५ ईश्वरराज्यप्रवेशः कीदृग्दुष्करः । ईश्वरराज्ये धनिनां प्रवेशात्सृषि-
 २६ रत्नेण महाङ्गस्य गमनागमने सुकरे । तदा शिष्या अतीव विस्मितः पर-
 २७ स्वरं प्रोचुः, तर्हि कः परिचाणं प्राप्तुं शक्नोति ? ततो योशुस्तान् विलोक्य
 सभाषे तन् नरस्त्रासाध्यं किन्तु मेश्वरस्य यतो हेतोरीश्वरस्य सर्वं
 साध्यम् ।
 २८ तदा पितर उवाच पश्य वयं सर्वं परित्यज्य भवतोनुगामिनी जाताः ।
 २९ ततो योशुः प्रत्यवदद् युष्मानहं यद्यर्थं वदामि मदर्थं सुसंवादार्थं वा
 यो जनः सदर्शनं भ्रातरं भगिनीं पितरं मातरं जायां मन्त्रानान् भूमिं वा
 ३० त्यक्त्वा मृदभ्रातृभगिनीपितृमातृपत्नीमन्त्रानभूमीनामिह शतगुणान् प्रेत्या-
 ३१ नन्तायुश्च न प्राप्नोति तादृशः कोपि नास्ति । किन्त्वयोया अनेके
 लोकाः श्रेष्ठाः श्रेष्ठिया अनेके लोकाश्चाया भविष्यन्ति ।
 ३२ अथ यिरुवासमयानकाले योशुस्त्रेणाम् अप्रगामी बभूव तस्मात्ते
 ३३ विचं ज्ञात्वा पश्चाद्गामिनो भूत्वा विभुः । तदा स पुन द्वादशशिष्यान्
 मृहीत्वा स्त्रीयं यच्छद् घटिष्यते तस्मात् तेभ्यः कथयितुं प्रारभे ; पश्चात् वयं

विहङ्गालम् पुरं धाम, तत्र मनुष्यपुत्रः प्रधानवाजकानाम् उपाध्यायानाञ्च
करेषु समर्पयिष्यते; ते च बधदण्डांशं दापयित्वा परदेहीयानां करेषु
तं समर्पयिष्यन्ति । एवं ते तमुपहृत्य कत्रया प्रहृत्य च तदपुषि निधीयन् २७
निक्षिप्य हनिष्यन्ति ततः स हतोद्यदिने प्रोत्थास्यति ।

ततः सिवदेः पुत्रौ याकुव् योहनी तदन्तिकम् रत्नप्रोचतुः दे गुरो बद्- २५
आवाभ्यां याचिष्यते तदस्मदर्थं भवान् करोतु निवेदनमिदमावयोः । ततः स २६
कथितवान् युवां किमिच्छथः किं मया युष्मदर्थं करस्येयं । तदा तौ प्रोचतुः, २७
आवयोरेकं दक्षिणार्धं वामपार्थं चैकं तवैश्वर्यपदे समुपवेष्टुम् आज्ञापय ।
किन्तु योऽऽः प्रत्युवाच युवामञ्जाला प्रार्थयेथे इदं, येन कसेनाहं पिवा- २८
मि तेन युवाभ्यां किं पातुं शक्यते ? एवं यस्मिन् दुःखरूपजलेऽहं मज्जयिष्ये
तन्मज्जने किं युवां शक्यथः ? तौ प्रत्यूचतुः शक्याव आवाम् । तदा योऽऽ- २९
रवदत् येन कसेनाहं पास्यामि तेनावश्यं युवामपि पास्यथः, एवं यत्तेष्वेऽहं
मज्जयिष्ये तत्र युवामपि मज्जयिष्ये, किन्तु येषामर्थे मम दक्षिणवाम- ३०
योराधने स्थापिते तान् विनान्यं कमपि तत्रोपवेष्टवितुं ममाधिकारो
नास्ति । अथान्यदशत्रिंशो इमां कथां श्रुत्वा याकुव् योहनीभ्यां चुकुपुः, ३१
किन्तु योऽऽस्तान् समाहृत्य बभाषे, अन्यदेहीयानाम् उपरि ये ३२
राजलं कुर्वन्ति ते तेषामिव प्रभुलं कुर्वन्ति तथा ये महालोकास्ते तेषाम्
अधिपतिलं कुर्वन्तीति यूयं जानीथ । किन्तु युष्माकं मध्ये न तथा भवि- ३३
ष्यति युष्माकं मध्ये यः प्राधान्यं वाञ्छति स युष्माकं सेवको भविष्यति, एवं ३४
युष्माकं यो महान् भवितुमिच्छति स सर्वेषां किङ्करो भविष्यति । यतो ३५
मनुष्यपुत्रः सेव्यो भवितुं नागत्य सेवां कर्तुं तदानीकेषां परित्राणस्य मूल्य-
रूपसुप्राणं दातुञ्चागतः ।

अथ ते धिरोद्दानगरोपप्लितास्तत्संस्मृतां त्रिंशे लैकैश्च सह योषो ३६
गंसमकाले टीमयस्य पुत्रो बटीमयनामा अन्धसङ्गार्गपार्थं भिक्षार्थम्
उपविष्टः । स नागिरीयस्य योशोरागमनवार्त्तां प्राप्य प्रौषैर्विक्रमारेभे ३७
चे योषो दाहूदः सन्तान मां दत्तस्य । ततोऽनेके लोकान् गौरी- ३८

भवेति तं तर्जयामासुः, किन्तु स पुनरधिकमुचैर्जगाद हे योशो दायूदः
 ४९ सन्तान मां दयस्व । तदा योशुः खिला तमाह्वातुं समादिदेश ततो
 लोकात्मन्धमाह्वय भभाषिरे हे भर स्थिरो भव उत्तिष्ठ स त्वामाह्व-
 ५० यति । तदा स उत्तरीयवस्त्रं निक्षिप्य प्रोत्थाय योशोः ममीपं गतः ।
 ५१ ततो योशुस्तमवदत् तथा किं प्रार्थते ? तुभ्यमहं किं करिष्यामि ? तदा
 ५२ सोन्धस्तमुवाच हे भुरो मदीया दृष्टिं भवेत् । ततो योशुस्तमुवाच याहि
 तव विश्वासस्तां स्वस्त्वमकार्षात् तस्मात् तत्क्षणं स दृष्टिं प्राप्य पथा योशोः
 पश्यत् यथा ।

११ वक्रादमेऽध्यायः ।

१ ख्रीष्टस्य चिह्नशास्त्रपरचयः १२ उद्भवत्तरीः शपथः १५ मन्दिरादुत्पत्तिः
 मार्कलिखितः १० प्रत्ययस्य प्रत्ययकथनं १३ प्रधानशास्त्रकादीनां निश्चयः १४ शपथः ।

१ सन्तानं तेषु धिक्कालम् समीपस्थयोर्वैत्फमो वैथनीय पुरयोरन्ति
 कस्मै अतुननामाद्रिमागतेषु योशुः प्रेषणकाले दौ शिखाविदं वाक्मं
 २ जगाद, युवाममुं समुखस्त्रं ग्रामं यातं तत्र प्रविश्य यो नरं नावदत् तं गर्हभ-
 ३ शावकं द्रष्टव्यस्तं मोक्षयित्वानयतं । किन्तु युवा कर्षेदं कुतः कुदयः ?
 कथामिमां यदि कोपि पृच्छति तर्हि प्रभारश्च प्रयोजनमस्तीति कथिते
 ४ स श्रीः तमच प्रेषयिष्यति । ततस्तौ गत्वा दिमार्गमेलने कस्मिंश्चिद्द्वारस्थ
 ५ पार्श्वे तं गर्हभशावकं प्राप्य भोचयतः । स तर्हि तत्रापस्थितलोकानां कस्मिद्
 ६ अपृच्छत् गर्हभशिशुं कुतो भोचययः ? तदा योशोराज्ञानुसारेण ताभ्यां
 ७ प्रत्युदिते तत्क्षणं तमाह्वातुं तेऽनुजङ्गुः । अथतौ योशोः सन्निधिं गर्हभशिशुम्
 आनीय तदुपरि स्वस्त्राणि पातयामासुः ; ततः स तदुपरि समुपविष्टः ।
 ८ एवमनेके पथि स्वस्त्राणि पातयामासुः परैश्च तद्दशास्त्रांश्चित्वा मार्गे
 ९ विकीर्णाः । अपरश्च पश्चाद्गामिनोऽग्रगामिनश्च सर्वे जना उचैः स्वरैश्च वक्तुमा-
 १० रेभिरे जय जय यः परमेश्वरस्य नास्तीति ध्वन्यदति । तथा-
 स्त्राणं पूर्वपुदवस्य दायूदो यद्वाजं परमेश्वरनाम्नायाति तदपि ध्वनं
 ११ सर्वसादुप्राये कर्णं तस्य जयोभवेत् । इत्यं योशुः सिक्कशास्त्रमि मन्दिरं

प्रविश्य चतुर्दिक्स्थानां सर्वेषां वस्तूनामुपरि दृष्टिं पातयामास; अथ सायं काले उपस्थिते द्वादशमिष्यमस्थितो वैद्यनिधां जगाम ।

अपरेहनि वैद्यनिघात् आगमनसमये क्षुधान्नो बभूव । ततो दूरे १९ सपञ्चमुडुम्बरपादपं विलोक्य तत्र किञ्चित् फलं प्राप्तुं तस्य सन्दिग्धं यथौ तदानीं फलपातनस्य सम्यगे नामच्छति । ततस्तत्रोपस्थितः १९ पञ्चालि त्रिना किमप्यपरं न प्राप्य स कथितवान्, अक्षारभ्य कोपि मानव-स्त्वदीयानि फलानि न भुञ्जीत; इमां कथां तस्य श्रिध्वाश्च शृणुतुः । १९

तदनन्तरं तेषु विरूपाक्षममायातेषु योऽहं मन्दिरमध्यं गत्वा तत्र १५ स्थानां वणिजां मुद्रास्नानानि पारावतविकेतेष्वाम् आसनानि च न्युञ्ज्या-क्षकारं सर्वान्केतान् विकेतेष्ववहिष्कृतवान् । अपरं मन्दिरमध्येन किमपि १६ पात्रं वेणुं सर्वज्ञं निवारयामास । एवं लोकानुपदेशं जगाम, एतत् १७ किं ब्राम्हे लिखितं नास्ति । 'मम गृहं सर्वज्जातीयानां प्रार्थनागृहम्' इति नाम्ना प्रयुक्तं भवित्यति किन्तु यूयं तदेव चोराणां गङ्गारं कुरुथ । इमां १८ वाणीं श्रुत्वा ध्यापकाः प्रधानव्याजकाश्च तं यथा आज्ञयितुं शक्नुवन्ति तथा-पात्रं मृगयामासुः किन्तु तस्मात्पदेशात् सर्वे लोका विस्मये गता अतस्ते तस्माद् विभ्युः । अथ सायंसमये उपस्थिते योऽहं गराद् वहि- १९ ध्वजाज ।

अनन्तरं प्रातःकाले ते तेन मार्गेण गच्छन्तस्समुदुम्बरमहीरुहं समूलं २० शृङ्खलं ददृशुः । ततः पितरः पूर्ववाक्यं स्मरन् योऽहं वभाषे हे गुरो २१ पश्यतु ध उडुम्बरवृक्षो भवता ज्ञातः ॥ शृङ्खला बभूव । ततो योऽहः २२ प्रत्यवादीद् यूयमोश्वरे विवशितः युष्मानहं यथायं वदामि कोपि यद्येतत् २३ गिरिं वदति त्वमुत्थाय गत्वा जलधौ पत, भोक्तुमिदं वाक्छमवशं घटिष्यते मगसा किमपि न सन्दिग्धं यदिदं विद्यते तर्हि तस्य वाक्यानु-सारेण तद् घटिष्यते । अतो हे तोरहं युष्मान् ववमि प्रार्थनकाले धृद् २४ यदाकाङ्क्षं तदा देवस्यं प्राप्स्यथ, इत्थं विवशितः ततः प्राप्स्यथ । अपरञ्च २५ प्रार्थयितुं संमुत्थितेषु यदि कोपि युष्माकं विरूढम् अपराधी निष्ठति तर्हि

तं कर्मध्वं तथा ह्यते युष्माकस्त्वर्गस्यः पितापि युष्माकमार्गासि क्षमिष्यते;
 २६ किन्तु यदि न कर्मध्वं तर्हि नः स्वर्गस्यः पितापि युष्माकमार्गासि न क्षमिष्यते।
 २७ अगन्तरं ते पुन धिक्काक्षमं प्रविशन् योऽग्रे द्वा मध्येमन्दिरम् इत-
 स्ततो गच्छति तदानीं प्रधानयात्रका उपाध्यायाः प्राञ्चय्य तदन्तिकमेत्य
 २८ कथामिमां पप्रच्छुः, त्वं केनाद्दिनेन कर्षास्थितानि करोषि तथैतानि कर्माणि
 २९ कर्तुम् आदेशः केनादीयत ? ततो योऽग्रेः प्रतिगदितवान् अहमपि युष्मान्
 एककथां पृच्छामि यदि धूयं तस्मान्तरं कुदय तर्हि कथाञ्चया कर्षास्थे-
 ३० तानि करोमि तद् युष्मभं कथयिष्यामि। योऽहो मम्यमम् ईश्वराद् जातं
 ३१ किं मानवात् ? तन्माहं कथयत। ते परस्परं विवेकं प्रारेभिरे तद् ईश्वराद् बभू-
 ३२ वेति चेद् वदामः, तर्हि कुतस्त्रं न प्रीत्यत कथामेतां कथयिष्यति। एवं मानवाद्
 अभवदिति चेद् वदामः, तर्हि लोकेभ्यो भयमस्ति स्तोत्रेताः सर्वे योऽहं
 ३३ सत्यं भविष्यदादिनं मन्यन्ते। अतएव ते योऽग्रे प्रत्ययादिषु वर्धं तदङ्गं न
 शक्नुमः। योऽग्रेवाच तर्हि केनाद्दिनेन कर्षास्थितानि करोमि तमपि युष्मभं
 न कथयिष्यामि।

१९ द्वादशोऽध्यायः।

१ द्वाचाक्षेभ्यः द्वाचाक्षः ११ करे विक्रीया विक्रयताकरणं १८ द्वाचाक्षेभ्यो
 विक्रीया विक्रयताकरणं २८ प्रयानाश्चाक्षिण्यः ३३ अध्यायकार्णा
 विक्रयताकरणं ३८ सेवां दीपयकटनं ४१ विधवाया द्वाचाक्षः।

१ अगन्तरं योऽग्रे दृष्टास्तेन तेभ्यः कथयितुमारेभे कश्चिदेको द्वाचाक्षेचं
 विधाय तत्त्वतुर्दिचु वारणीं कृत्वा तन्मध्ये द्वाचापिषण्यस्यं प्रास्यापयत् तथा
 तस्य गडमपि निक्षिप्तवान् ततस्तत्क्षेत्रं कृषीवलेषु समर्थं दूरदेशं अगाम।
 २ तदगन्तरं फलकाक्षे कृषीवलेभ्यो द्वाचाक्षेचफलानि प्राप्नु तेषां सविधेभ्यस्तम्
 ३ एकं प्रादिषोत्, किन्तु कृषीवलास्तं धृत्वा प्रहृत्य रिक्तहस्तं विस्मर्यः।
 ४ ततः स पुनरन्येभ्यो भृत्यं प्रेषयामास किन्तु ते कृषीवलाः पाषाणाचातै-
 ५ स्तस्य शिरो भङ्गा सापमानं तं व्यसर्जन्। ततः परं शोपरं द्वाचं प्रादिषोत्
 तदा ते ते जघ्नुः स्वम् अनेकेषां कस्यचित् प्रहारः कस्यचिद् बध्नन्तैः
 ६ हतः। ततः परं स्तपुत्रे प्रहिते मया ते तमवस्थं सम्पश्यन्ते इत्युक्त्वावब्रूवे

तेषां सन्निधौ निजप्रियम् एकमात्रं पुत्रं प्रेषयामास । किन्तु लघीवशाः ७
परस्परं जगदुः, एवं उत्तराधिकारी, आगच्छत दधमेनं वृक्षसंस्था-
कृते ऽधिकारोपयन् अस्माकं भविष्यति । ततस्तं धत्वा हत्वा द्राक्षाक्षेणाद् ८
बहिः प्राक्षिपन् । अनेनासौ द्राक्षाक्षेवपतिः किं करिष्यति ? स एव तान् ९
लघीवशान् संदत्तु तत्त्वेनम् अन्येषु लघीवशेषु समर्पयिष्यति । अपरश्च १०

‘क्षपतयः करिष्यन्ति यावाणं यन्तु तुच्छकं ।

प्रधानप्रस्तरः कोले स एव तु भविष्यति ।

एतत् कर्म परेऽब्रह्माहुतं नो दृष्टितो भवेत् । ११

इमां ब्राह्मीयां क्षिपिं यूयं किं नापाठिष्ठ ? तदानीं स तानुद्दिश्य तां १२
दृष्टान्तकथां कथितवान् त इत्यं बुद्ध्वा ते धर्तुमुद्यताः, किन्तु लोकेभ्यो
किञ्चुः, तदनन्तरं ते तं विहाय वमजुः ।

अपरश्च ते तस्य वाक्यदोषं धर्तुं कतिपयान् फिक्क्या चैरोदी- १३
यांश्च लोकान् तदन्तिकं प्रेषयामासुः । त आगत्य तमवदन् हे गुरो भवान् १४
तस्यभती कस्याप्यनुरोधं न मन्यते पक्षपातश्च न करोति यथार्थं दर्श-
रोसं मार्गं दर्शयति वयमेतत् प्रजानीमः, कैसराय करो देवो न वा ? वयं
दास्याभो न वा ? किन्तु स तेषां कष्टं ज्ञात्वा जगाद् कुतो मां परीक्षन् १५
एकं मुद्रापदं समानीय मां दर्शय । तदा तैरेकस्मिन् मुद्रापदे समानीते १६
स तान् पप्रच्छ, अथ लिखितं नाम मूर्त्तिर्वा कस्य ? ते प्रह्व्युः कैसरस्य ।
तदा घोशुरवदन् तर्हि कैसरस्य वित्तं कैसराय दत्त, ईश्वरस्य वित्तन्तु १७
ईश्वराय दत्त; ततस्ते विस्मयं मेनिरे ।

अथ मृतानामुत्थानं चे न मन्यन्ते ते सिद्धक्यो धीमोः समीपमागत्य तं १८
पप्रच्छुः, हे गुरो कसिञ्जलो यदि निःसन्ततिः सन् भार्यायां सत्यां प्रियते १९
तर्हि तस्य भ्राता तस्य भार्या गृहीत्वा भ्रातु वैभोत्यन्तिं करिष्यति व्यवस्था-
मिमां मुसास्मान् प्रति व्यसिष्यत् । किन्तु केचित् सप्त भ्रातर आसन् तत- २०
स्तेषां श्रेष्ठोभ्राता विषद्य निःसन्ततिः सन् अस्मियत । ततो द्वितीये २१
भ्राता तां स्त्रियमयच्छात् किन्तु सोऽपि निःसन्ततिः सन् अस्मियत; अथ

२२ हृतीयेऽपि भ्राता तादृशोभवत् । इत्थं सतैव भ्रातरः स्विद्यं तां गृहीत्वा

२३ निःसन्तानाः सन्तोऽत्रियन्तः सर्वत्रेवे सापि स्त्री विद्यते स्म । अथ मृता-

नामुत्थानकाले यदा न उन्वाह्यन्ति तदा तेषां कस्य भार्या सा भविष्यति ?

२४ यतस्तौ सतैव तां व्यवहन् । ततो धीशुः प्रत्युवाच ब्राह्मणं ईश्वरशक्तिञ्च

२५ धूममज्ञात्वा किमभ्रान्त्यत न ? मृतलोकाणामुत्थाने सति ते न विवहन्ति

२६ वाग्दत्ता अपि न भवन्ति किन्तु क्षणीयदूतानां मदृशा भवन्ति । पुनश्च

‘अहम् दमाहीम ईश्वर इह्याक ईश्वरो धाकुवसेश्वरः’ इतिमिमां कथां

स्तम्भमध्ये तिष्ठन् ईश्वरो मुसामवादीत् मृतानामुत्थानार्थं सा कथा मुसा-

२७ लिखिते पुस्तके युष्माभिर्नीयाठि किं ? ईश्वरो जीवतां प्रभुः किन्तु मृता-

नां प्रभुर्न भवति तस्माद्धेतो र्यथं महाभ्रमेण तिष्ठय ।

२८ इतिहं एकीभाषक इत्य तेषामित्यं विचारं श्रुत्वाच, एवं धीशुस्तेषां

वाक्यस्य सदुत्तरं दत्तवान् इति बुद्ध्वा तं पृष्टवान् सर्व्याशाम् आश्चर्यां का

२९ श्रेष्ठा ? ततो धीशुः प्रत्युवाच, ‘हे इत्यायेष् अवधेहि अस्माकं प्रभुः परमेश्वर

३० एक इव, सर्वान्तःकरणैः सर्वप्राणैः सर्वचित्तैः सर्वशक्तिभिश्च प्रभौ परमेश्वरे

३१ प्रीयध्वं’ इत्याशा श्रेष्ठा । तथा ‘स्वप्रतिवासिनि स्ववत् प्रेम कुतुध्वं’ इति या

द्वितीयाज्ञा सा तादृशी ; एताभ्यां द्वाभ्याम् आज्ञाभ्याम् अन्यथा काष्ठाज्ञा श्रेष्ठा

३२ नास्ति । तदा शोधापकस्तमवदन्, ‘हे गुरो इत्थं भवान् यथार्थं प्रोक्तवान्

३३ यत एकस्माद् ईश्वराद् अन्यो द्वितीय ईश्वरो नास्ति, अपरं सर्वान्तःकरणैः

सर्वप्राणैः सर्वचित्तैः सर्वशक्तिभिश्च ईश्वरे प्रेमकरणं तथा स्वममीत्वादिभि

३४ स्ववत् प्रेमकरणञ्च सर्वभ्यो होमबलिदानादिभ्यः श्रेष्ठं भवति । ततो धीशुः

सुबुद्धेरिव तस्येदम् उत्तरं श्रुत्वा तं भासितवान् त्वमेश्वरस्य राज्यासदू-

रोसि । इतः परं तेन सह कस्यापि वाक्यस्य विचारं कर्तुं कस्यापि साह-

सो न जातः ।

३५ अनन्तरं मथेमन्दिरं उपदिशन् धीशुरिमं प्रश्नं चकार, अथापका

३६ अभिविशंतं (तारकं) कुतो दायूदः सन्तानं वदन्ति ? यतोहेतोः स्वयं दायूद्

पवित्रश्चात्मन् आविशेन कथामिमां कथयामास । यथा

‘मम प्रभुमिदं वाक्यमवदत् परमेश्वरः ।

तव ज्वनहं यावत् पादपीठं करोमि न ।

तावत् काशं मदीये त्वं दत्तपार्थ उपावित्र ।

यदि दास्यद् ते प्रभुं वदति तर्हि कथं स तस्य सन्तानो भवितुमर्हति । १७
पृथग्लोकास्तत्कथां श्रुत्वामनन्दः ।

तदानीं च तानुपदिश कथितवान् ये नरा दीर्घपरिधेयानि ३६ २८
विपनौ च लोककृतनमस्कारान् भजनगृहे प्रधानासनानि भोजनकाले ३६
प्रधानस्थानानि च काङ्क्षन्ते ; एवं विधवाद्याः सर्वस्वं यस्मिन् कृत्वा दीर्घ- ३७
काशं प्राप्यन्ते तादृशेभ्य उपाध्यायेभ्यः सावधाना भवन् ; तेऽधिकतरान्
दण्डान् प्राप्स्यन्ति ।

तदनन्तरं लोका भाण्डागारे मुद्रा यथा निक्षिपन्ति भाण्डा- ३९
गारस्य सङ्मुखे समुपविश्य धीशुश्रूषदन्तुलोकः ; तदानीं बहवो धनिनस्तस्य
मध्ये वङ्गनि धनानि निरक्षिपन् । पश्चाद् एका दरिद्रा विधवा ३९
समागत्य दिपणमूल्यां मुद्रैकां तत्र निरक्षिपत् । तदा धीशुः शिष्यान् ३९
आहूय कथितवान् युष्मानहं यद्यर्थं वदामि ये ये भाण्डागारेऽस्मिन्
धनानि निःक्षिपन्ति स्य तेभ्यः सर्वेभ्य इयं विधवा दरिद्राधिकम् निःक्षि-
पति स्य । यतस्तु प्रभूतधनस्य किञ्चिद् निरक्षिपन् किन्तु दीनेयं स्वदिन-
सापनयोग्यं किञ्चिदपि न स्थापयित्वा सर्वस्वं निरक्षिपत् ।

१२ वयोदशोऽध्यायः ।

१ मन्दिरनिर्माश्रित्यदुःखयो र्भविष्यत्कार्यं १४ धिक्कदीयानां दुःखकथनम् २१
स्वयमविश्वदादिकथनम् २८ धिक्कदीयानां राज्याविनाशकथनम् २८ उदुम्बर-
नगरवृत्तान्तः ३९ सावधानलक्षणवृत्तकथनम् ।

अनन्तरं मन्दिराद् वर्द्धिममकाले तस्य शिष्याणामेकस्तं व्याहृतवान् १
हे गुरो पश्यतु कीदृशाः पाषाणाः कीदृक् च निचयनं । तदा धीशुश्रूषम् २
अवदत् त्वं किमेतद् दृष्टञ्चिचयनं पश्यसि ? अस्यैकपाषाणोऽपीतरपाषाणि-
परि न स्थास्यन्ति सर्वे ऽधःसेष्यन्ते । अथ यस्मिन् काले जैतुन- ३
गिरौ मन्दिरस्य सङ्मुखे समुपविष्टस्मिन् काले पितरौ याकुब् बोहन्

- ७ आद्रिथक्षेते तं रहसि यमश्नुः। एता कदा घटनाः भविष्यन्ति तथैतत्सर्वासां
 ५ मिश्रुपक्रमस्य वा किं चिद् तदसम्भं कथयतु भवान्। ततो योऽश्नुः
 वक्तुमारभे कोपि तथा युष्मान् न भ्रामयति तथाच यूयं सावधाना भवतः।
 ६ यतः स्त्रीष्टेहमिति कथयित्वा मम नास्त्वनेके समागत्य लोकानां भ्रमं जग-
 ७ यिष्यन्ति; किन्तु यूयं रणस्य वार्त्तां रणाङ्गनरश्च श्रुत्वा मा व्याकुला भवतः
 ८ घटना एता अवश्यभाविन्यः, किन्त्वापाते न शोषो भविष्यति। देशस्य
 विपक्षतया देशो राज्यस्य विपक्षतया च राज्यभुत्यास्यति तथा स्थाने स्थाने
 भूमिकम्पा दुर्भिक्षं महाक्रोधश्च समुपस्थास्यन्ति सर्वे एते दुःखस्यारम्भाः।
 ९ किन्तु यूयम् आत्मार्यं सावधानास्तिष्ठत यतो लोकाः राजसभायां युष्मान्
 समर्पयिष्यन्ति तथा भजनशृङ्गे प्रहरिष्यन्ति; अपरं मदर्थं यूयं देशाधि-
 १० पान् भूपांसु प्रति साध्यदानाय तेषां समुत्से उपस्थापयिष्यन्ते। एवं शोषो-
 ११ भवनात् यूयं सर्वान् देशीयान् प्रति सुसंवादः प्रधारयिष्यते। किन्तु
 यदा ते युष्मान् धत्वा समर्पयिष्यन्ति तदा यूयं यद्यद् उत्तरं दास्यथ तदपे
 तस्य विवेचनं मा कुर्वत तदर्थं किञ्चिदपि मा चिन्तयत च तदानीं
 युष्माकं मनःशु यद्यद् वाक्यम् उपस्थापयिष्यते तदेव वदिष्यथ यतो यूयं
 १२ न तद्वक्ताः किन्तु पवित्र आत्मा तस्य वक्ता। तदा भ्राता भ्रातरं पिता
 पुत्रं घातनार्थं परहस्तेषु समर्पयिष्यते तथापत्यानि-मातापिनो विपक्ष-
 १३ तथा तौ घातयिष्यन्ते। एवं मम नाम हेतोः सर्वेर्षा सविधे यूयं जुगुप्सिता
 भविष्यन्ति किन्तु यः कश्चित् शेषपर्यन्तं धैर्यम् आसन्नविष्यते सश्व परि-
 वास्यते।
 १४ दानियेष्टभविष्यदादिना प्रोक्तं सर्व्वनाग्निं जुगुप्सितञ्च वस्तु यदाव-
 श्येयमस्त्वाने विद्यमानं द्रव्यं (यो जनः पठति स बुध्यतां) तदा ये यिज्ज-
 १५ दोषदंष्ट्रे तिष्ठन्ति ते महीध्रे प्रति पलायन्ताः; तथा यो नरो गृहेऽपरि-
 तिष्ठति स गृहमन्त्रं नाकरोद्धतु तथा किमपि वस्तु यदीतुं मध्येऽगृहं न
 १६ प्रविष्टतु; तथाच यो नरः चेत्ते तिष्ठति सोऽपि स्वस्वं यदीतुं परावृत्त्य
 १७ न व्रजतु। तदानीं गर्भवतीनां सन्त्यदात्रीणाञ्च घोषितां दुर्गतिं भविष्यति।

एवं युष्माकं पलायनं शीतकाले यथा न भवति तदर्थं प्रार्थयध्वं । यतस्तदा १८
यादृशो दुर्घटना घटिष्यते तादृशो दुर्घटना ईश्वरस्यैः प्रथममारब्धाद्य १९
थावत् कदापि न जाता न जनिष्यते च । अपरञ्च परमेश्वरो यदि तस्य २०
समयस्य भक्षेण न करोति तर्हि कस्यापि प्राणभूतो रक्षा भवितुं न शक्य-
ति किन्तु यान् जनान् मनोनीतान् अकरोत् तेषां स्वमनोनीतानां हेतोः
स तदनेकं संक्षेपस्ति ।

अन्यच्च पश्य द्रोष्टेन स्थाने वा तत्र स्थाने विद्यते तस्मिन् काले यदि २१
कश्चिद् युष्मान् एतादृशं वाक्यं व्याहरति तर्हि तस्मिन् वाक्येभैव विषय-
सित । यतोऽनंके मिथ्यास्त्रीष्ट मिथ्यामविष्यदादिनश्च समुपस्थाप्य बह्वनि २२
चिह्नाण्यहृतानि कर्माणि च दर्शयिष्यन्ति तथा यदि सम्भवति तर्हि
मनोनीतलोकानामपि मिथ्यामतिं जनयिष्यन्ति । पश्यत घटनातः पूर्वं २३
सर्वकार्यस्य वार्त्ता युष्माभ्यमदाम् यूयं सावधानास्तिष्ठत ।

अपरञ्च तस्य क्लेशकालस्याव्यवहिते परकाले भास्करः सान्धकारो २४
भविष्यति तथैव चन्द्रस्यन्द्रिका न दास्यति । एवं नभःस्थानि नक्षत्राणि २५
पतियन्ति व्योममण्डलस्य यज्ञाश्च विचलियन्ति । तदानीं महापराक्रमेण २६
महैश्वर्येण च मेघमारुह्य समायान्तं मानवसुतं मानवाः समीक्षिष्यन्ते ।
अन्यच्च स निजदूतान् प्रहित्य नभोभूयोः सीमां यावद् जगतश्चतुर्दिग्भवः २७
स्वमनोनीतलोकान् संयहोष्यति ।

उडुम्बरतरो दृष्टान्तं शिखध्वं यदोडुम्बरस्य तरो नदीनाः शाखा २८
जायन्ते पल्लवादीनि च निर्गच्छन्ति तदा निदाघकालः सविधो भवती-
ति यूयं ज्ञातुं शक्नुथ । तदद् यता घटना कृष्टा स कालो द्वायुपस्थित इति २९
जानीत । युष्मानहं यथार्थं वदामि, आधुनिकलोकानां गमनात् पूर्वं ३०
तानि सर्वाणि घटिष्यन्ते । द्वावाष्टयिथो विचलितयोः सत्या मदीया ३१
वाणी ॥ विचलियन्ति ।

अपरञ्च तातादन्वः कोपि स्वर्गस्वदूतगणैः वा पुत्रो तं दिक्पं ३२
तं दण्डं वा न आपयति । ततोऽन्तेः स समयः कदा भविष्यति एत- ३३

- १४ ज्ञानाभावाद् यूथं वावधानास्तिष्ठत सतर्काश्च भूत्वा प्रार्थयध्वं ; यथा
 कश्चिन् पुमान् स्नानविघ्ननाद् दूरदेशं प्रति यात्राकरणकाले दामेषु स्वका-
 १५ र्थस्य भारमर्पयित्वा सर्वान् स्ने स्ने कर्षणं निधोजयति ; तथा दैवारिकं
 १६ जागरितुं समादिश्य याति तद्वन् नरपुत्रः । गृहपतिः साधकोऽपि
 निशीथे वा हृत्पीथ्यामे वा प्रातःकाले वा कदागमिष्यति तद् यूथं न
 जानीयः ; स हठादागत्य यथा युष्मान् निद्रितान् न पश्यति तदर्थं
 १७ जागरितास्तिष्ठत । एवं युष्मानहं यद् वदामि तदेव सर्वान् वदामि
 जागरितास्तिष्ठतेति ।

१४ चतुर्दशोऽध्यायः ।

१ खोष्टदिवसः कुम्भपूजा २ स्नानाद्युगन्तितैलेन नदभिषेकः ३ धिक्कदाविद्यास-
 धातिलभः ४ निस्तारोत्सवे योग्यासादनाय शिष्यप्रेषणम् ५ तैः सह भोजनम् ६
 रात्रिभोजनकथनम् ७ पितरस्यानङ्गीकारे भविष्यद्वाक्यम् ८ उद्याने खोष्टस्य
 चित्रभिलाषः ९ परैराक्रमणम् खोष्टस्य १० तस्य पिचरोदन्ताज्जा च ११
 पितरस्यानङ्गीकरणम् ।

- १ अथ दिनद्वयात् परं निस्तारोत्सवे क्लृप्तहीनपूषोत्सवे च समुपस्थिते
 प्रधानयाज्ञका अथापि क्लृप्तेन योशुं धर्तुं हन्तुञ्च मृगया-
 २ झुकिरे । किन्तु स्नाकानां कलहभयादूर्ध्वरे नचोत्सवकाल उचितमेत-
 दिति ।
 ३ अमन्तरं वैद्यन्यापुरे शिमेन कुष्ठिना गृहे धीमौ भोक्तुमुपविष्टे सति
 काचित् घोषित् पाण्डुरपाषाणस्य समुटकेन महाधीनमैतैलम् आ-
 ४ नीय मण्डकं मोक्षयित्वा तस्यान्तमात्रे तैलधारां पातयाञ्चके । तस्मात्
 ५ केचित् स्वान्ते कुप्यन्तः कथितवन्तः कुतोयं तैलापव्ययः ? यद्येतत् तैलं व्यक्ते-
 ष्यत तर्हि मुद्रापादशतत्रयादप्यधिकं सूक्ष्मं प्राप्य दरिद्रलोकेभ्यो हातुमश-
 ६ स्यत, कथामेतां कथयित्वा तथा घोषिता साकं वाचायुञ्जत् । किन्तु
 योशुर्हवाच कुत एतस्यै कच्छं ददामि मत्प्रमिथं कर्मात्तमं कृतवती ।
 ७ दरिद्राः सर्वदा युष्माभिः सह तिष्ठन्ति तस्माद् यूथं यदेच्छस्य तदैव
 ८ तानुपकर्तुं शक्नुय किन्त्वहं युष्माभिः सह निरन्तरं न तिष्ठामि । अस्या यथा-
 ९ वाक्यं तथैवाकरोदित्थं आशानयापनात् पूर्वं समेत्य मदपुत्रि तैलम् अमर्ह-

जन्तुः । अहं सुप्रभवे यद्यर्थं कथयामि जगतां मध्ये यत्र यत्र सुखवादीयं प्रचा- ८
रयिष्यते तत्र तत्र बोधित इत्यस्याः स्मरणार्थं तत्कृत कर्मसत् प्रचारयिष्यते ।

ततः परं द्वादशानां शिक्षाणामेक ईष्कारिणीतीत्यधिष्ठदास्थो वीर्यं १०
परकरेषु समर्पयितुं प्रधानथाजकानां समीपमियाय । ते तस्य वाक्यं समा- ११
कर्ण्य सन्तुष्टाः सन्तस्तस्मै मुद्रा दातुं प्रत्यजामतः ; तस्मात् स तं तेषां करेषु
समर्पणार्थोपायं शृण्वामास ।

अनन्तरं किञ्चिद्गृह्यपूषोत्सवस्य प्रथमेऽहनि निस्तारोत्सवार्थं मेघ- १२
मारणसमये शिष्यास्तं प्रपञ्चुः कुच गत्वा वधे निस्तारोत्सवस्य भोज्यमासा-
दयिष्यामः किमिच्छति भवान् ? तदानीं स तेषां दधे प्रेरयन् सभाषे युवयोः १३
पुरमध्वं गतयोः सतो र्धो जगः मजलकुक्षं गृहीत्वा युष्मान् साक्षात् करि-
ष्यति तथैव पश्चाद् यातः ; स यस्मिन् सदने प्रवेशं करोति तद्गवनपतिं वदतं १४
गुरुराह यत्र सशिक्षार्हं निस्तारोत्सवीयं भोजनं करिष्यामि सा भोजन-
शास्त्रा कुचास्ति । ततः स परिष्कृतां सुसज्जितां वृद्धतीक्ष्णं चां ब्राह्मणं रश्मि- १५
ष्यति तस्यामस्मदर्थं भोज्यद्रव्यान्वासादयतं । ततः शिष्यो प्रस्थाप्य पुरं १६
प्रविश्य ■ स यथोक्तवान् तथैव प्राप्य निस्तारोत्सवस्य भोज्यद्रव्याणि समा-
सादयेताम् ।

अनन्तरं घोशः सार्धकाले द्वादशभिः शिष्यैः सार्द्धं जगाम ; एवं सर्वेषु १७
भोजनाय प्रेषविष्टेषु स तानुदितवान् युष्मानहं यद्यर्थं व्याहरामि, अत्र १८
युष्माकमेको जमे यो मया सहभुङ्क्ते स मां परकरेषु समर्पयिष्यते । तदानीं १९
ते दुःखिताः सन्त एकैकमस्तं प्रष्टुमारब्धवन्तः स किमहं ? पश्चाद् इतर- २०
एकोभिदधे स किमहं ? ततः स प्रत्यवदद् एतेषां द्वादशानां यो जमे
मया सर्वं भोजनपाने पाणिं मज्जयिष्यति मयैव । मनुजतनयार्थं यादृशं २१
चिखितमास्ते तदनुकूपा भविष्यति भविष्यति किन्तु यो जमे मानवसुतं
परपाणिषु समर्पयिष्यते इत्य तस्य जन्माभावे सति भद्रमभविष्यत् ।

अपरञ्च तेषां भोजनसमये घोशः पूर्णं गृहीत्वा ईश्वरगुणान् अनुकीर्त्तय २२
भक्ता तेषां दत्ता सभाषे, इतद् गृहीत्वा भुञ्जीध्वम् इत्यवाम विप्रह-

२३ रूपं । अमन्तरं स कंसं गृहीत्वा ईश्वरस्य गुणान् कीर्त्तयित्वा तेभ्यो ददौ
 २४ तप्तसौ सर्वेषु पयः । अपरं स ताम्रवादीद् बहूनां निमिषं पातितं मम नवीन-
 २५ नियमरूपं शोणितमेतत् । युष्मानहं यद्यार्थं वदामि, ईश्वरस्य राज्ञे
 यावत् सद्योजातं द्राक्षारसं न पाश्यामि तावदहं द्राक्षाफलरसं पुनर्न पा-
 २६ श्यामि । तदनन्तरं ते गोतमेकं संगीय वह्निर्जैतुर्न शिखरिणं ययुः ।

२७ अथ योऽग्रेष्ठानुवाच निशायामस्यां मयि युष्माकं सर्वेषां प्रत्यूहो
 भविष्यति यतो लिखितमाप्ते यया

‘मेघाणां रत्नकञ्चाहं प्रहरिष्यामि वै ततः ।

मेघाणां निवहो नूनं प्रविकीर्णो भविष्यति ।’

२८ किन्तु मदुत्पत्तिं याति युष्माकमग्रेऽहं गालोलं ब्रजिष्यामि । तदा पितरः
 २९ प्रतिष्ठायां यद्यपि सर्वेषां प्रत्यूहो भवति तथापि मम नैव भविष्यति ।
 ३० ततो दीर्घकृकवान् अहं तुभ्यं यद्यार्थं कथयामि क्षणदायामद्य
 ३१ कुक्कुटस्य द्वितीयवाररवसात् पूर्वं त्वं वारचयं मामपङ्गेत्यसे । किन्तु
 स गार्जरूपं व्याहरद् यद्यपि त्वया साङ्गं मम प्राणो याति तथा-
 पि कथमपि त्वां नापङ्गेत्ये सर्वेऽपीतरे तथैव बभारिरे ।

३२ अपरस्य तेषु गैतृशिमनीनामकं स्थानं गतेषु स शिष्यान् जगाद
 ३३ यावदहं प्रार्थये तावदत्र स्थाने समुपविशत । अथ स पितरं याकुवं
 याहनस्य गृहीत्वा वस्राजः स्वम् अत्यन्तं नास्तिो व्याकुलितस्य तेभ्यः
 ३४ कथयामास, निधनकालवत् प्राणो मेऽतीव दुःस्वमेति यूथं जायतेन स्थाने
 ३५ निष्ठत । ततः स किञ्चिद्दूरं गत्वा भूमावधामुखः पतित्वा प्रार्थितवानेतत्
 ३६ यदि भवितुं शक्यं तर्हि दुःस्वमयोयं मनो दूरी भवतु । अपरमुदितवान्
 हे पितर्हे पितः सर्वं त्वया साध्यं ततोऽेतोरिमं कंसं मनो दूरी कुरु
 ३७ किन्तु तन् समेच्छतो न त्वेच्छतो भवतु । ततः परं सत्यं तान्
 निद्रितान् निरोक्ष्य पितरं प्रोवाच हे शिमान् त्वं किं निद्रासि? दण्डैकम्
 ३८ अपि जागरितुं ■ प्रकीर्षिः परीक्षायां यथा न पतसि तदर्थं सवे-
 ३९ ततः सन प्रार्थयस्व, मम उद्युक्तमिति सत्यं किन्तु वपुरप्रकीर्णं । अथ स पुन-

मैत्रिला पूर्ववत् प्रार्थयामास । एवं पराश्रयागत्य पुनरपि तान् निद्रितान् ॥
 इदं तदा तेषां लोचनानि निद्रया पूर्णानि तस्मात्तस्यैक कथा
 कथयितव्या त एतद् बोद्धुं न श्रेयः । ततः परं द्वितीयवारं स आगत्य तेभ्यो ॥
 कथयद् इदानीमपि अचिला विश्रान्धय ? यथेष्टं जातं समयस्योपस्थितः ॥
 पश्यत मानवतनयः पापिलोकानां पाणिषु समर्थते । उत्तिष्ठत वथं व्रजामो,
 यो ज्ञो मां परपाणिषु समर्थयिष्यते पश्यत स समीपमायाति ।

इमां कथां कथयति स एतर्हि द्वादशानाम् एको विज्जदानामकः ॥
 शिखः प्रधानयाजकानाम् उपाध्यायानां प्राचीनलोकानाञ्च भन्निधेः
 खड्गलगुडधारिणो वज्रलोकान् गृहीत्वा तस्य समीप उपस्थितवान् ।
 अपरस्याधौ परपाणिषु समर्थयिता पूर्वमिति सङ्केतं कृतवान् यमहं ॥
 चुम्बिभ्यानि स एवैषा तमेव धृत्वा मानपात्रं नयत । भ्रोतेहेतोः स आगत्यैव ॥
 योभोः सविधं गत्वा हे मुरो हे मुरो इत्युक्त्वा तं चुचुव । तदा ते तदुपरि ॥
 पाणीनर्पयित्वा तं दधुः । ततस्तस्य पार्श्वस्थां लोकानामेकः खड्गं निष्क्रान् ॥
 यथन् महायाजकस्य दातृमेकं प्रदत्त तस्य कार्यं शिखेद । पश्चाद् धीरुस्तान् ॥
 व्याजहार खड्गान् लगुडांश्च गृहीत्वा मां दौरं धर्तुं समायाताः किं ? मध्ये- ॥
 मन्दिरं समुपदिशन् प्रत्यहं युक्ताभिः सह स्थितवानहं, तस्मिन् काले
 घृयं मां नादीधरत किन्त्वनेन आस्तीयं वषमं मेधं । तदा शिष्यास्तं ॥
 परित्यज्य सर्वे पलायाञ्चक्रिरे । अथैको युवा मानवो नगकावे वल्लमेकं ॥
 निधाय तस्य पश्चाद् वराजः ; ततो युवलोकेस्तस्य धृतत्वात् स वल्लं ॥
 विहाय नगः पलायाञ्चक्रे ।

अपरञ्च यस्मिन् स्थाने प्रधान याजका उपाध्यायाः प्राचीनलोकाश्च ॥
 महायाजकेन सह सदसि स्थितास्तस्मिन् स्थाने महायाजकस्य समीपं
 धीरुं निन्युः । एवं पितरो दूरे तत्पश्चाद् इत्वा महायाजकस्याहलिकां ॥
 प्रविश्य किङ्करैः सहोपविश्य वज्रितापं जग्राह । तदानीं प्रधानयाजका ॥
 मन्त्रिणश्च धीरुं घातयितुं तस्मात्किन्त्वनेन सारिणो मृगयाञ्चक्रिरे किन्तु
 न प्राप्ताः । अनेकैरदिहहं नृषा साद्ये दत्तेपि तेषां वाक्यानि ॥ समग- ॥

५७ चकन्त । सर्वेऽपि कियन्त उत्थाय तस्य प्रातिकूल्येन मृदासाक्ष्यं दत्त्वा
५८ कथयामस्तु, इमं करकृतमन्दिरं विनास्य दिनत्रयमध्ये पुनरपरम् अक्षर-

कृतं मन्दिरं निर्मास्यामि, इतिवाक्यम् अस्य मुखात् श्रुतमग्राभिरिति ।

५९ किन्तु तत्रापि तेषां साक्ष्यकया ॥ सङ्गतः । अथ महायाजको मध्येऽभून्

६० उत्थाय धीशुं व्याजहार त्रयि जना एते यत् साक्ष्यमदः त्वमेतस्य किम्

६१ प्युत्तरं किं न दास्यमि ? किन्तु स किमप्युत्तरं न दत्त्वा मौनीभूय तस्यै ;

ततो महायाजकः पुनरपि तं पृष्ठवान् त्वं सच्चिदानन्दस्य तनय अभिषिक्त-

६२ स्थाता ? तदा धीशुस्तं प्रोवाच भवान्यहम् एवं मनुष्यपुत्रं सर्वशक्तिमते

६३ दक्षिणपार्श्वे समुपविशन्तं मेघमारुह्य समाचान्तस्तं सन्निह्यस्य । तदा महा-

याजकः स्वं वसवं क्षित्वा व्याहरत् किमस्माकं शक्तिभिः प्रयोजनम् ईश्वर-

६४ निन्दावाक्यं सुग्राभिरग्रावि किं विचारयथ ? तदानीं सर्वे जगदुरयं

६५ निधनदण्डमर्हति । ततः कश्चित् कश्चित् तदणुषि निधीवं निचिक्षेप

तथा तन्मुखमाच्छाद्य चपेटेन हत्वा गदितवान् गणयित्वा वद ; एकम्

अनुचराञ्च चपेटाधानं जघ्नः ।

६६ ततः परं पितरं ऽद्वालिनाधः कोष्ठेतिष्ठति महायाजकस्यैका दासी इत्य तं

६७ वल्लितापं गृह्णन्तं विलोक्य तं सुनिरीक्ष्य बभाषे त्वमपि नाशरोयधीमोः

६८ रुङ्गिनाम् एकोऽग्रज आसीः । किन्तु सोपकृत्य जगाद तमहं न वेद्मि,

६९ एवं त्वं यत् कथयसि तदप्यहं न बुद्धे । तदानीं पितरं चलरं गतवति

७० कुक्कुटो हराव । अथान्या दासी पितरं दृष्ट्वा मसीपस्थान् जनान्

जगत्तद अथ तेषामेकोऽग्रजः । ततः स द्वितीयवारम् अपकृतवान् पश्चात्

तत्रस्था स्त्रोकाः पितरं प्रोत्सुस्त्वमवशं तेषामेकोऽग्रजः यतस्त्वं गालीलीवो

७१ नरदति तवोदारणं प्रकाशयति । तदा स त्रपथाभिग्राभौ कृत्वा प्रोवाच

७२ धूर्यं यस्य कथां कथयथ ॥ नरं न जानेऽहं । तदानीं द्वितीयवारं कुक्कुटो

ऽरावीत् । एवं कुक्कुटस्य द्वितीयरवात् पूर्वं त्वं मां वारत्रयम् अपञ्जा-

यासि, इति यदाकथं धीशुना समुदितं तत् तदा संसृज्य पितरो रोदितुम्

आरभत ।

१५ पञ्चदशोऽध्यायः ।

१ श्रीहस्त पिशातक्षीयानयनम् ५ पिशातन समर्पणम् १६ श्रीहस्तोपवासः २१
तस्य कुत्रे वेधनम् २८ तस्य मिर्भार्जनम् ३२ तस्याचरावः ३७ तस्य प्राणत्यागः ४०
तस्यरत्नान् परम् श्रीवासुपस्थितिः ४९ तस्य श्मशाने स्थापनम् ।

अथ प्रभाले सति प्रधानयाजकाः प्राञ्च उपाध्यायाः सर्वे मन्त्रिणश्च १
इमे सभां कृत्वा यीशुं बन्धयित्वा पिशाताख्यस्य देशाधिपतेः सविधे
नीत्वा समर्पयामासुः । तदा पिशातस्तं पृष्टवान् त्वं किं चिद्धदीय- २
लोकानां राजा ? ततः स प्रत्युक्त्वान् भयं वदसि । अपरं प्रधानयाजकास्तस्य ३
बहुषु वाक्त्रेषु दोषमारोपयामासुः किन्तु स किमपि न प्रत्युवाच । तदानीं ४
पिशातस्तं पुनः पप्रच्छ त्वं किं नोत्तरयसि ? पश्येते त्वद्विरुद्धं कतिपु शब्देषु
वाक्यं ददति । किन्तु यीशुस्तदापि नोत्तरं ददौ ततः पिशात आश्चर्यं ५
जगाम ।

अपरञ्च तन्महोत्सवकाले लोकैः काराबद्धे कस्मिंश्चित् जने याचिते ६
देशाधिपतिस्तं मोचयति । येन पूर्वमुपस्रवमकार्पुस्यपञ्चे बधमपि कृतवन्त- ७
स्तेषां मध्ये तदानीं वरव्या नामक एको बद्ध आसीत् । अतोद्देशतोः पूर्वा- ८
परीयां रीतिकथां कथयित्वा लोका उच्चैरुवन्तः पिशातस्य समक्षं निवेद-
यामासुः । तदा पिशातस्तानाचखौ तर्हि किं चिद्धदीयानां राजानं ९
मोचयिष्यामि युष्माभिः किमिच्छते ? ततः प्रधानयाजका ईर्ष्यात एव यीशुं १०
समर्पयन्ति स विवेद । किन्तु यथा वरव्यां मोचयति तथा प्रार्थयितुं ११
प्रधानयाजका लोकां प्रवर्त्तयामासुः । अथ पिशातः पुनः पृष्टवान् तर्हि १२
चं चिद्धदीयानां राजेति वदथ तस्य किं करिष्यामि युष्माभिः किमि-
च्छते ? तदा ते पुनरपि प्रोक्षैः प्रोचुस्तं कुत्रे वेधय । तस्मात् पिशातः १३
कथितवान् कुतः ? स किं कुकर्णं कृतवान् ? किन्तु ते पुनश्च रुवन्ते व्याजकुस्तं १४
कुत्रे वेधय । तदा पिशातः सर्वलोकान् तोषयितुमिच्छन् वरव्यां १५
मोचयित्वा यीशुं कथया प्रष्टव्यं कुत्रे वेधुं तं समर्पयाम्भूव ।

अन्तरं वैद्यगणोऽष्टाष्टिकाम् अर्थाद् अधिपते र्द्वेयं यीशुं नीत्वा देवा- १६
निबर्हं समाकृषत् । पश्चात् ते ते धूमस्तवर्षवस्तं परिधाप्य कथकमुत्तुं १७

- १८ रचयिता जिरसि समोराय हे चिड्दीयानां राजन् वमल्लार इत्युक्ता तं
 १९ गमल्लार्जुमारिभिरे । एवं तद्योक्तमात्रे वेपायातं चकुल्लाने निडीवत्
 २० निचिचिपुः, तथातस्स सयुस्से जानुपातं प्रथेमुः, इत्यमुपहस्य धूसवर्णवस्त्रम्
 सप्तार्धं तद्वत्त्वं तं पर्यधापयन् कुत्रे वेदुं वद्विर्निमुञ्च ।
 २१ ततःपरं सेकन्दरस्य रूपस्य सपिता त्रिभोन् नामा कुरणीबोलाक एकः
 २२ कुतचिद् यामादेत्य पर्यथाति तं योयोः कुत्रे वोदुं वलाद् दधुः । अथ गुल-
 गलता अर्थात् शिरःकपालनामकं स्थानं योशुमानोय ते मन्थरसमिश्रितं
 २३ द्राक्षारसं पातुं तस्मै ददुः किन्तु स न जघाह । पश्चात् प्रहरैकवेसायां ते
 २४ तं कुत्रे विविधुः एवं तस्मिन् कुत्रे विद्वे सति तेषामेकैकत्रः किं प्राप्स्यतीति
 २५ निर्णयय तस्य परिधेयानां विभागार्थं गुटिकापातं चकुः । अपरञ्च एव
 २६ चिड्दीयानां राज्ञेति लिखितं दोषपत्रं तस्य शिरज्जडम् शरीरपथाञ्चकुः ।
 २७ एवं तस्य वामदक्षिणयोर्द्वौ चौरौ कुत्रे विविधाते । तेनैव 'अपराधिजनैः
 २८ सार्द्धं स गणितो भविष्यति' इतिशास्त्रोक्तं वचनं सिद्धमभूत् ।
 २९ अनन्तरं मां ये ये लोका गमनागमने चकुसे सर्व्यएव शिरास्ता-
 ३० न्देतास्य निन्दन्तो अगदुः, रे मन्दिरनाशक रे दिनत्रयमध्ये तन्निर्वायक
 ३१ अधुनातन्नामम् अकिना कुशादवरोह । किञ्च प्रधानधामका अध्यापकास्य
 तद्वत् निरस्तस्य परस्परं चचक्षिरे एष परानावत् किन्तु स्वमवितुं न
 ३२ शक्नोति । यदीसाधेलो राजाभिषिक्तत्वात्ता भवति तस्मैधुनेव कुशादवरोहत्
 एवं तद् दृष्ट्वा विश्वमिष्ट्यामः, किञ्च यौ लोको तेन सार्द्धं कुत्रे ऽविधेतां
 ३३ तयोरेकसं निर्भर्त्सयामाव । अथ द्वितीययामात् तृतीययामं चावत् सर्व्यो-
 ३४ देशः सान्धकारोभूत् । ततस्तृतीयप्रहरे योशुसचैरवदत् एसी एसी सामा
 ३५ शिवकृत्नी अर्थाद् 'हे मदीय मदीय त्वं पर्य्यायोः कुतो हि मां ।'
 तदा समीपस्थलोकानां केचित् तदाकसं निशम्याधस्तुः पर्य्यैव एलियम्
 ३६ आह्वयति । तत एका जना धावित्वागत्य स्वस्तेऽन्तरं पूरयित्वा तं जडाये
 निधाव पातुं तस्मै दत्तावदत् तिष्ठ एलिय यममवरोहयितुम् इति न
 वेति पश्यामि ।

अथ धीशुद्धयै समारम्भं प्राप्ताम् वदौ । तदा मन्दिरस्य अवस्थितम् ३७
ऊर्ध्वोदधः पर्यन्ता विदीर्षा दिशोऽभूत् । किञ्च दत्तमुचैराक्षय मा- ३८
यान् त्यजन्तं तं दृष्ट्वा तद्दर्शनाय निवृत्तो यः सेनापतिरासीत् योगदत् ३९
भरोयम् ईश्वरपुत्र इति मत्तम् ।

तदानीं मन्दलिनी भरियम् कलिष्ठयाकुवो योसेन मातान्वमरियम् ४०
शालोमी च याः सर्व्याः स्त्रियो गालीलप्रदेशे धीशुं सेविता तदनुगमिन्या
जाता इमास्तद्व्यास या अनेका नार्यो धीशुना मार्गं चिक्षात्तमम् ४१
आधातास्तासु दूरे स्त्रिया तानि दृष्टुः ।

अथामादनदिनाद् अर्थाद् विश्रामवारात् पूर्वद्वितीयवार्यकालागते ४२
ईश्वरराज्यापेक्षिभिरिमथीययुवफामा मान्यममली सन्नेय पिशात- ४३
सविधं निर्भयो मत्वा धीशोर्देहं वयाचे । किन्तु स ददानो मृतः पिशात ४४
इत्यवस्थां मत्वा इतसेनापतिमाक्षय स कदा मृतइति पप्रच्छ । इतसेना- ४५
पतिमुखात् तज्ज्ञात्वा युवके धीशोर्देहं ददौ । पश्चात् स सूक्ष्मासः ४६
म्रीला धीशोः कायमसरोक्ष तेन वाससा वेष्टित्वा गिरौ स्नात शशाने
स्थापितवान् एवं पाषाणं लोठयित्वा द्वारि निधे । किन्तु यत्र धी- ४७
स्थाप्यत तत् मन्दलिनी भरियम् योषिमाक्षमरियम् च दृष्टुः ।

१६ धोऽध्यायः ।

१ सगीयकृतेन धोऽध्यायप्रकाशः २ मन्दलिनीभरियमे दर्शनदार्ढ्यं १२ शि-
वसाय दर्शनदार्ढ्यं १४ एकादशमिच्छेयो दर्शनदार्ढ्यं आदेशस्य १८ लोरोचनस्य ।

अथ विश्रामवारे गते सप्ताहप्रथमदिनेऽतिप्रत्युषे सूर्योदयकाले मन्द- १
लिनी भरियम् याकुवमाता भरियम् शालोमी चेनाः सुगन्धिद्रव्यं मृहीत्वा २
तं मर्दयितुं आश्रानमुपगताः । किन्तु आश्रानद्वारपाषाणेति दृष्ट्वा तं का- ३
ऽपहारयिष्यति इति ताः परस्परं मन्दन्ति । यतश्च निरीक्ष्य द्वारः पाषा- ४
णीऽपहारितइति दृष्टुः । पश्चात्ताः आश्रानं प्रविश्य शूलतर्पदीर्घ- ५
परिच्छदाहत इको युवा आश्रानदक्ष्यार्धे उपविष्टो दृष्ट्वाभिस्मान्मत्तम् ।
■ वदन् मामैष्ट सूचं कुत्रे इतं नासिरीयधीशुं मवेपयस कोन नासि ६

आशानादुद्धात्, नै चैव स व्यापितः स्थानं तदिदं पश्यत । किन्तु
तेन यद्येकं तथा युष्माकमये गच्छीतं यास्यते तत्र स युष्माभिः साक्षात्
करिष्यते यथं गत्वा तस्मिन्निधेः पितराय च वार्त्तामिमं कथयत ।
८ ताः कथिता विस्मिताश्च तूष्णीं आशानाद् वर्हिर्गत्वा पलायन्त भयात् कमपि
किमपि नावदंश्च ।

९ अपरं धीशुः सप्ताहप्रथमदिने प्रत्युषे आशानादुद्धाय यस्याः सप्त-
१० भूतास्त्राजितास्तस्यै मन्दलिनीमरिचमे प्रथमं दर्शनं ददौ । ततः सा गत्वा
११ शोकरोदनकृद्भ्रातृगुणतलेकेभ्यस्तं वार्त्ता कथयामास । किन्तु धीशुः
पुनर्जीवन् तस्यै दर्शनं दत्तवानिति श्रुत्वा ते न प्रत्ययन् ।

१२ पश्चात्तेषां दयो योग्यामकाले धीशुरन्वेषं धृत्वा तेभ्यो दर्शनं ददौ
१३ पश्चात्तेपि गत्वा त्वन्निधेभ्यस्तं कथां कथयामासुः किन्तु तेषां कथामपि ते
न प्रत्ययन् ।

१४ शेषत एकादशत्रिंशेषु भाजनापविष्टेषु धीशुस्तेभ्यो दर्शनं ददौ तयो
त्यागान् परं तद्दर्शनप्राप्तलोकानां कथायामविश्वामकरणात् तेषामविश्वा

१५ समनःकाठिन्याभ्यां हेतुभ्यां स तांस्तर्जितवान् । अथ तामाचखौ यूनं सर्व-

१६ जगद् गत्वा सर्वजगन् प्रति सुसंवादं प्रचारयत । तत्र यः कश्चिद्
विश्वस्य भक्तिर्भवेत् स परिचास्यते किन्तु यो न विश्वमिच्छति स दण्ड-

१७ यिष्यते । किञ्च ये प्रत्येक्यन्ति तैरोदुग्धं आश्चर्य्यं कर्म प्रकाशयिष्यते ते

१८ मन्त्राणां भूतान् त्याजयिष्यन्ति भाषा अन्यथा वदिष्यन्ति । अपरं तैः सर्वेषु
भूतेषु प्राणनाशकवस्तूनि पीते च तेषां कापि क्षतिर्न भविष्यति ; एवं
रोगिणां गात्रेषु करार्षिते तैरोगा भविष्यन्ति ।

१९ अथ प्रभुत्वानित्यादिभ्यः स्वर्गं मोक्षं सन् परमेश्वरस्य दक्षिण उपवि-

२० शेत् । ततस्तैः प्रख्यातं सर्वत्र सुसंवादीनां कथां प्रचारयितुमारेभिरे भुवस्तु
तेषां वक्ष्यः यन् प्रकाशिताश्चर्य्यक्रियाभिर्ज्ञां कथां प्रमाणवतीं चकार ।
इति ॥

लूकलिखितसुसंवादः।

१ प्रथमोऽध्यायः।

१ आमासः ५ ईस्वीश्वभाया गर्भधारणकथनं २६ मरियमो गर्भधारणकथनं ३६
नयोद्वयोः आन्त्याकरणं ४६ मरियमो नीतं ५७ योहानो जन्मकथनं ६७ तत्प्रितुः
चिक्करीयस्य भविष्यदाकां ८० योहानो इतिष्ठ।

- १ प्रथमो ये साक्षिणो वाक्प्रचारकाश्चासन् तेऽस्माकं मध्ये यद्यन्
- २ सप्रमाणं वाक्प्रमर्षयन्ति स्म तदनुधारतोऽप्येपि बह्वस्तदृष्टान्तं रचयितुं
- ३ प्रवृत्ताः। अतएव हे महामहिमचिन्तयितुं त्वं याथाः कथा अश्नुया-
- ४ स्मार्था वृत्तप्रमाणानि यथा प्राप्नोषि तदर्थं प्रथममारभ्य तानि सर्वाणि
- ५ ज्ञात्वाहमपि, अनुकृतात् सर्ववृत्तान्तान् तुभ्यं लेखितुं मतिमकार्षम्।
- ६ यिहदादेशीयहेरोदनामके राजवं लुर्वेति अवीययाजकस्य
- ७ पक्षाधधिकारी सिखरीयनामक एको याजक एवं हेरोदनामज्ञावा
- ८ इलीशिवास्त्रा तस्य जाया दाविमौ निर्दोषौ प्रभोः सर्वांश्च व्यवस्थास्य
- ९ चरित्वा हेनरदृष्टौ धार्मिकावास्ताम्। तयोः सन्तान एकोपि भावीत्यत
- १० इलीशिवा बन्धा तौ दावेव वृद्धावभवताम्। यदा स्वपक्षाद्यानुक्रमेण सिख-
- ११ रीय हेनरस्य समक्षं याजकीयं कर्म करोति तदा यज्ञस्य दिनपरिपाक्षा
- १२ परमेनरस्य मन्दिरे प्रवेशकाले धूपज्वालनं कर्म तस्य करणीयमासीत्।
- १३ तद्दधूपज्वालयकाले लोकनिवहे प्रार्थनां कर्तुं वदित्तिष्ठति मति सिख-
- १४ रीयो यस्यां वेद्यां धूपं ज्वालयति तद्विजृम्भार्थं परमेनरस्य दूत एक उप-
- १५ स्थितो दर्शनं ददौ। तं वृष्ट्वा सिखरीय उद्विजे जज्ञहेच। तदा सद्दूतस्य
- १६ समावे हे सिखरीय मा भैसव प्रार्थना यास्या जाता तव भार्या इली-
- १७ निवा पुत्र प्रयोष्यते तस्य नाम योहान् इति करिष्यसि। किञ्च त्वं शानन्दः

सहस्रं भविष्यति तस्य जन्मनि बहव आनन्दिर्यन्ति च । यतोहेतोः स १५
 परमेश्वरस्य गोचरे महान् भविष्यति तथा ब्राह्मणसं सूरान् वा किमपि न
 पास्वति, अपरं अन्वारश्च पविनेषात्मना परिपूर्णः सन् दृष्टयितुं वंशोद्यान् १६
 अनेकान् प्रभोः परमेश्वरस्य मार्गमानेयति । एवं सन्तानान् प्रतिपितृणां १७
 मनांसि धर्मज्ञानं प्रथनाज्ञाग्राहिणश्च परावर्त्तयितुं, प्रभोः परमेश्वरस्य
 सेवार्थम् एकां सञ्जितजार्तिं विधातुञ्च स एलियरूपात्मशक्तिप्राप्तः
 तस्याग्रे गमिष्यति । तदा सिखरीये दूतमवादीत् कथमेतद् केषामि १८
 यतोहं दृष्टे। मम भार्या च दृष्टा । ततो दूतः प्रत्युवाच परमेश्वरस्य साक्षा- १९
 द्दर्शा जिवाथेलनामादूतोहं तया सह कथां गदितुं तुभ्यमिमां शुभवाचां
 दातुञ्च प्रेषितः । किन्तु मदीयं वाक्यं काले फलिष्यति तत् तया न प्रती- २०
 तम् अतः कारणाद् यावदेव तानि न सेष्यन्ति तावत् त्वं वक्तुमशक्तो मूको
 भव । तदानीं ये ये लोकाः सिखरियमपैलन्त ते मध्येमन्दिरं तस्य वङ्ग- २१
 विलम्बाद् आस्थये मेनिरे । तस्मिन् वहिरागते सति यदा किमपि २२
 वाक्यं वक्तुमशक्तः सङ्केतं कृत्वा निःशब्दस्तस्यै तदा मध्येमन्दिरं कस्य
 चिद् दर्शनं तेन प्राप्तम् इति सर्वे बुबुधिर । अनन्तरं तस्य सेवन-
 पथीये सम्पूर्णं सति निजगेहं जगाम । कतिपयदिनेषु गतेषु तस्य २३
 भार्या इलीशिवा गन्धवती बभूव पश्चात् स पञ्चमाशान् सेनाप्याकथयत् २४
 लोकानां समस्तं समापमानं खण्डयितुं परमेश्वरो भवि दृष्टिं पातयित्वा २५
 कर्षेदृशं कृतवान् ।

अपरञ्च तस्या गर्भस्य षष्ठे मासे जाते गालील् प्रदेशीयनासिरित्पुरे २६
 दाधूदेवंशीयाय युषफ्नाये पुरुषाय या मरियम्नामकुमारी वाग्दत्ता-
 सीत् तस्याः समीपं जिब्रयेल् दूत ईश्वरेण प्रहितः । स गत्वा जगाद हे २७
 ईश्वरानुगृहीतकन्ये तव शुभं भूयात् प्रभुः परमेश्वरस्तव सहायोस्ति २८
 नारीणां मध्ये त्वमेव धन्या । तदानीं सा तं दृष्ट्वा तस्य वाक्यात् उद्विग्न २९
 कोदृशं भाषणमिदम् इति मनसा चिन्तयामास । ततो दूतोऽवदत् हे ३०
 मरियम् भयं मा कार्षी, त्वयि परमेश्वरस्यानुग्रहेति । पश्चात् त्वं गर्भं धत्वा ३१

३२ पुत्रं प्रोक्तव्ये तस्य नाम धीशुरिति करिष्यति । स महान् भविष्यति, एवं सर्वेष्वः श्रेष्ठस्य पुत्र इति स्मृतिं गमिष्यति ; अपरं प्रभुः परमेश्वरस्य
 ३३ पितुः दायुदः शिवायनं तस्मै दास्यति ; तथा स दायुदो वंशोपरि सर्वदा
 ३४ राजत्वं करिष्यति, तस्य राजत्वस्थानो न भविष्यति । तदा मरियम् तं दूतं
 ३५ वभाषे नाहं पुरुषसङ्गं करोमि तच्च कथमेतत् सम्भविष्यति । ततो दूतो-
 ३६ ज्ञाययत् पवित्र आत्मा लामाश्रयिष्यति तथा सर्वश्रेष्ठस्य शक्तिस्तत्रोपरि
 ३७ स्थायां करिष्यति ततोऽर्होऽस्तव गर्भाद् यः पवित्रवासको जनियते स
 ३८ ईश्वरपुत्र इति स्मृतिं प्राप्स्यति । अपरस्य पश्य तव ज्ञातिरिस्लोशिवा यां
 ३९ सर्वे बन्ध्यामवदन् इदानीं सा वार्द्धके सन्ताममेकं गर्भेऽधारयत् तस्य पञ्च-
 ४० मासोभूत् । किमपि कर्म्म नासाध्यम् ईश्वरस्य । तदा मरियम् जगाद पश्य
 ४१ प्रभोरहं दासो मङ्गं तव वाक्पानुवारिणं सर्वमेतद् घटताम् ; अनन्तरं दूत-
 ४२ साक्षाः समीपात् प्रतस्थे ।

४६ अथ कतिपयदिनात् परं मरियम् तस्मात् पर्यन्तमथ प्रदेशीययिञ्च-
 ४७ दाया नमस्तेकं शीघ्रं गत्वा सिद्धरिययाजकस्य गृहं प्रविष्ट तस्य जायमान्
 ४८ इस्लोशिवाम् सम्बोधावदत् । ततो मरियमः सम्बोधनवाक्ये इस्लोशिवायाः
 ४९ कर्णयोः प्रविष्टमात्रे सति तस्या गर्भस्त्वत्सको जनन् । तत इस्लोशिवा
 ५० पवित्रेशात्मना परिपूर्णा सती प्रेक्षैर्गदितुमारम्भे घोषितां मध्ये तमेव
 ५१ धन्या तव गर्भस्यः त्रिशुस्तु धन्यः । त्वं प्रभोर्माता मम निवेशने त्वया स्वर-
 ५२ णावर्पिता ममाद्य सौभाग्यमेतत् । पश्य तव वाक्ये मम कर्णयोः प्रविष्ट-
 ५३ मार्गे सति ममोदरस्यः त्रिशुरानन्दान् जनन् । या स्त्री वन्द्यसीत् सा धन्या
 ५४ यतोऽहोऽस्मां प्रति परमेश्वरोक्तं वाक्यं सर्वं सिद्धं भविष्यति । तदानीं
 मरियम् जगाद

५५ ममो मम परेशस्य धन्यवादं करोति हि ।

५६ ममात्मा जातरीत्रे च समुत्सृजति सर्वथा ।

५७ अकरोत् स प्रभु दुर्हितं स्वदाया दुर्गतिं प्रति ।

पञ्चाधारस्य मां धन्यां वक्ष्यन्ति पुनः सदा ।

- ५८ यः सर्वशक्तिमान् यस्य नामापि च यविषकं ।
स एव सुमहाकर्ष मर्त्यं कृतवान् किल ।
५९ ये च विभवति वै तस्मात् तेषां वन्तानपंक्तिषु ।
कर्तुणा च तदीया तु सर्वदेव हि तिष्ठति ।
६० स्वार्जवस्तस्मै प्राकाशत पराक्रमः ।
मनःकुम्भमसाङ्गं विकीर्त्यन्तेऽभिमानिनः ।
६१ सिंहासनगणश्लोकान् बलिमश्वावरोह्य सः ।
पदेष्वेषु लोकांस्तु क्षुद्रान् संस्थापयत्यपि ।
६२ क्षुधितान् भानवान् द्रव्यैरुत्तमैः परितर्ष्य सः ।
सकलान् धनिनो लोकान् विष्टजेद् रित्तद्वस्तकान् ।
६३ इन्द्राद्योमि च तद्वंशे या दद्यान्ति सदा तु तां ।
स्यत्वा पुरापितृणां नो यथा साक्षात् प्रतिश्रुतं ।
६४ इच्छाद्यैस्त्वैवकस्तेन तथोपक्रियते स्त्वय ॥

अनन्तरं भरियम् प्रायेण मासवधम् इलीशिवया शेषाधित्वा व्याधुः ५६
निजनिवेशनं यथा ।

तदनन्तरम् इलीशिवयाः प्रसवकाल उपस्थिते सति सा पुत्रं ५७
प्राप्नोत् । ततः परमेश्वरस्तस्यां महानुग्रहं कृतवान् एतत् श्रुत्वा समीप- ५८
वासिनः कुटुम्बाश्चागत्य तथा सह मुमुदिरे । तथाष्टमे दिने ते बालकस्य लघं ५९
हेनुम् इत्य तस्य पितृनामानुरूपं तन्नाम सिखरीय इति कर्तुमीदृशः ।
किन्तु तस्य माताकथयत् तन्न, नामास्य घोहन् इति कर्तव्यम् । तदा ते ६०
व्याहरन् तव वंशमध्ये नामेदृशं कस्यापि नास्ति । ततः परं तस्य पितरं ६१
सिखरीयं प्रति सङ्केत्य प्रपञ्चुः शिशोः किं नाम कारिष्यते । ततः सफलकमेकं ६२
याचित्वा लिखेत् तस्य नाम घोहन् भविष्यति । तस्मात् सर्वे आश्चर्यं मेनिरे ; ६३
एवं तत्क्षणं सिखरीयस्य जिह्वाजाद्योपगते स मुखं व्यादाद्य सप्तवर्षमु- ६४
षार्धं ईश्वरस्य गुणानुवादं चकार । तस्मात्तुर्दिक्षाः समीपवासिलोका ६५
मयं गता श्वमेताः शर्वाः कथा थिष्ठदायाः पर्वतमथप्रदेशस्य सर्वत्र

- ६६ प्रचारितास्त्रात् औतारो मनःसु स्थापयित्वा कथयाम्बभूवुः कीदृशोऽर्थं
वालो भविष्यति, अथ परमेश्वरस्तस्य वदथाभूत् ।
६७ तदा योहनः पिता सिखरोधः पवित्रेणात्मना परिपूर्णः सन् एतादृशं
भविष्यदाकथं कथयामास

- ६८ इत्यथैतः प्रभु र्यस्तु स धन्यः परमेश्वरः ।
अनुगृह्य निजाश्लोकान् सश्व परिमोचयेत् ।
६९ यथा वयं विमुञ्चाम विपन्नाणान् हस्ततः ।
यावज्जीवञ्च धर्म्येण सारत्वेन च निर्भयाः ।
७० सेवामहे तमेवैकम् शतत्कारणमेव च ।
स्वकीयं हि पवित्रञ्च संस्तुत्य नियमं सदा ।
७१ कृपया पुस्तान् पूर्वान् निकषार्थान् नः पितुः ।
दूग्राहीमः समीपे यं श्रपयं कृतवान् पुरा ।
७२ तमेव सफलं कर्तुं तथा शत्रुगणस्य च ।
शत्रोयाकारिणस्यैव करेभ्यश्चक्षणाय नः ।
७३ कष्टेः प्रथमतः स्वीयैः पवित्रैर्भाविवादिभिः ।
यथाकृत्वान् तथा स्वस्य दायूदः सेवकस्य तु ।
७४ वंशे चातारमेकं सः समुत्पादितवान् स्वयम् ।
७५ अतो हे नास्तक त्वन्तु सर्वेभ्यः श्रेष्ठश्व यः ।
तस्यैव भाविवादीति प्रविख्यातो भविष्यति ।
७६ अस्माकं चरणान् लेभे मार्गे चान्नयितुं सदा ।
स्वं ध्यान्तेऽर्थतो मृत्योर्म्हायाद्यां ये तु मानवाः ।
७७ उपविष्टास्तु तानेव प्रकाशयितुमेव हि ।
कृत्वा सदानुकम्पां हि यामेव परमेश्वरः ।
७८ ऊर्ध्वात् सूर्य्यमुदयिवास्तम्यं प्रादान् दर्शनं ।
तथानुकम्पया स्वस्य लोकानां पापमोचने ।
७९ परिचाक्षस्व तेभ्यो हि ज्ञानविभाणमात्र च ।
प्रभो ममं परिष्कर्तुं तस्यापायी भविष्यति ।